

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 5

XIII aastakäik

1937

Tellimise hind postiga:

aastas 100 senti
6 kuu peale . . 55 " "
1 " " " . . . 10 " "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a, k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 50.—
1/2 " " 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. " 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Tööaja-jaotusõigus.

Ilmar Rebane.

1. Tööpäeva jaotuse õigus.

a) Töövaheaja õigus. Töövahe-aegadena mõistetakse minimaalseid puhke- ja söögiaegu ühe tegeliku tööpäeva kestes. Tööstuslikes käitises, kus kehtib kaheksatunnilise maksimaalse tööpäeva õigus, välja arvatud posti ja raudtee alad, peab mitte hiljem viiendat tundi pärast töö algust olema vaheaeg, mille kestus ei tohi olla alla 1/2 ja üle 1 1/2 tunni.

Siiski on ka nende käitiste suhtes rida erandeid. Käitises, kus töötatakse alla 8 tundi, võib lõunavaheaeg ära jääda, käitist tuleb aga käitada siiski nii, et töövõtjail oleks võimalus toituda töö ajal. Prof. Kliimann'i arvates saaksid sel puhul tulla arvesse vaid terved tunnid, kuna seaduse eeskirjast lõunavaheaja suhtes möödahiilimiseks tööpäeva määramine 7 tunnini ja 55 min. ei peaks andma õigust lõunavaheaja äräjätuks. Ka neis käitises, kus töötatakse vahetpidamata kolme vahetusega, võib töö vaheaeg jääda ära. Järgnevalt võib lõunavaheaeg jääda ära tööde juures, mida sooritatakse väljaspool käitise ruume ja käitises, mis on asutatud inimeste veoks linna tänavail. Lõunavaheaeg võib jääda ära ka käitislepingu alusel, sealjuures, kui käitise

töövõtjate esindajana ei toimi tema seaduslik esindus, peab käitisleping sisaldama kõigi töövõtjate allkirju. Töövaheaja õigus käitises, kus kehtib kaheksatunnine maksimaalse tööpäeva õigus, ei kehti nende töövõtjate suhtes, kelle suhtes ei kehti kaheksatunnise maksimaalse tööpäeva õigus.

Töövaheajal töövõtja võib oma äranägemisel kas lahkuda käitise või jääda käitisse. Järelikult — kuna töövaheajal töövõtja ei ole tööandja käsutuses, ei arvutata seda vaheaega tööaja ülemmäära piiridesse. Suurtööstuses käitisse jäävaile töövõtjaille peab tööandja andma maksuta kasutada tootmiseks puhta ruumi tarvilise määra laudadega ja istmetega.

Erinormid töövaheaja kohta kehtivad alaealiste suhtes.

Kõigil tööstuslikel tegutsemisaladel, sõltumata tööstuslike käitiste liigist, ei või lasta alla 18-aastasi töövõtjaid töötada järgemööda üle nelja töötunni.

Kõigil teistel tööaladel, välja arvatud üksikud omavalitsuslikud sundnormid kaubanduslikul alal tegutsevate töövõtjate suhtes, on töövaheaja õigus kõrvaldamata ja leiab ainult tavaõigusliku lahendust.

b) V a b a a j a j a ö ö r a h u õ i g u s .
1) V a b a a j a n a m ö e l d a k s e a j a ü h i -
kut tegeliku tööpäeva lõpust järgneva
tööpäeva alguseni. Töövõtja vaba aja
määramisel evib järelikult tähtsuse
tööaja alguse ja lõpu määratlemine,
mis sünnib ühenduses maksimaalse töö-
päeva õiguse vaatlemisega.

2) Ö ö r a h u k s n i m e t a m e ö i s t a j a -
ühikut, mille kestuseks on keeldud töö-
võtjaid rakendada tööhe. Järelikult öö-
rahu õigus kuulub vabaaja õigusse ja
määratleb lähemalt, millisele ajale peab
vaba aeg langema.

Öörahu ei ole eesti tööõiguses mitte
kindlustatud ühtlaselt kõigile töövõt-
jaile, vaid korraldatud ainult alaealiste,
naiste, pagaritöö ja põllutöö aladel.

aa) Alaealistele alla kaheksa-
teistkümmet aastat on öötöö keeldud
tööstuslikes käitises. Tööstusliku käi-
tise mõiste ühtub siin eesti tööõiguses
üldiselt tarvitatava käitise mõistega.
Erandlikult öötöö on lubatud alaealis-
tele, alates seitsmeteistkümnendast elu-
aastast a) raua- ja terasevabrikuis
teatud tööil (RT 1924, 68, 30, § 16, pp.
a—c), b) klaasivabrikuis ja e) paber-
vabrikuis, kui neid käitisi iseloomu
poolest peab käitatama katkestamatult
päeval ja öösel.

Erandlikult on lubatud 16- kuni 18-
aastaste alaealiste töö käitise normaals-
set käitamist häiriva vältimatu jõu
juhtumil, kui see ei evi perioodilist
iseloomu.

Öö all mõistetakse vähimalt ühe-
teistkümmet üksteisele järgneva tunni
pikkust ajavälde, kuhu kuulub ajava-
hemik kella 21 kuni kella 5-ni ühe töö-
vahetuse juures ja kella 22 kuni kella
5-ni kahe ja enama vahetuse juures.

bb) Naistele on öötöö keeldud
samuti ainult tööstuslikes, nihästi ava-
likes kui ka erakäitises. Käitise mõis-
te ühtub siingi eesti tööõiguses üldi-
selt rakendatava käitise mõistega, kuid
käitise mõistest langevad siin välja
käitised inimeste ja esemete veoks
maanteil, tänavail, raudteel, mere- ja
siseveeteil, kui ka kaupade tõstmiseks
dokkides, sadamasildadel ja ladudes,
kus öötöö naistele on lubatud.

Naiste öötöökeeld ulatub kõigile nais-
soost töövõtjaile, välja arvatud need,

kellel on juhtiv, vastutav ametikoht ja
kes ei tee tavaliselt kehalist tööd.
Erandlikult on ka naiste öötöö lubatud
käitise normaalselt käitamist häiriva
vältimatu jõu juhtumil, kui see ei evi
perioodilist iseloomu. Samuti on naiste
öötöö erandlikult lubatud juhtumil,
kus valmistatakse tooraineist või tööt-
lemisel olevaist aineist saadusi, mis
kiiresti rikunduvad ja mida on vaja
päästa.

Öö mõiste naiste öötöö keeluõiguses
on sama mis alaealistegi öötöö keelu
pühul, kuid erakordseil oludel võib öö-
aja pikkust kuuekskümneks päevaks
aastas lühendada kümnetunniliseks.
Samuti võib erilisel juhtumil sotsiaal-
minister lubada asendada naistöövõt-
jaile ajavahemikku, mil öörahu on kind-
lustatud (s. o. kella 21 kuni kella 5-ni),
ajavahemikuga kella 23 kuni kella
6-ni.

ee) P a g a r i t ö ö l i s t e a l l , k e l l e
suhtes kehtib öörahu õigus, mõistetak-
se töövõtjaid, kes tegutsevad leiva,
kondiitrisaaduste ja teiste seesuguste
jahuainete valmistamisel.

Öörahu all mõistetakse siin aja-
vahemikku kella 22 kuni kella 5-ni,
nagu see on määratud sotsiaalministri
vastavas määruses (RT 1936, 102,
632), kokkuleppel pagaritööandjate ja
pagaritööliste organisatsioonide esin-
dajatega. Seaduse järgi peab aga siia
kuuluma igal juhul seitsme üksteisele
järgneva tunni ajavahemik, kaasa ar-
vatud aeg kella 23-st kuni kella 5-ni
(RT 1936, 99, 794). Vastavate orga-
nisatsioonide kokkuleppel võib aga sot-
siaalminister asendada seda ajavahe-
mikku ajaga kella 22 kuni kella 4-ni.
Pagaritööstuse öötöökeeld on aga nõr-
gendatud rea eranditega.

Esiteks ei kehti pagaritööstuses
öötöökeeld pagarisaaduste koduse val-
mistamise kohta oma tarvitamiseks.

Teiseks on lubatud kõrvalekaldu-
mised tekkinud või ähvardava õnnetus-
juhtumi, masinate või seadendite juu-
res tähtajaliste tööde täitmise või väl-
timatu jõu (force majeure) korral,
kuid ainult sel määral kui see on tar-
viline käitise normaalse käitamise tõ-
sise katkestamise vältimiseks.

K o l m a n d a k s o n l u b a t u d a l a t a
ettevalmistavaid ja abitöid pagaritöös-

tuses kell kolm hommikul 2 ja 3 töölisega töötavais pagarikäitisis ühel, 4—8 töölisega töötavais käitisis kahel, 9—15 töölisega töötavais käitisis kolmel, 16—20 töölisega töötavais käitisis neljal, 21—25 töölisega töötavais käitisis viiel, 26—30 töölisega töötavais käitisis kuuel, 31—35 töölisega töötavais käitisis seitsmel ja 36 ja rohkema töölisega töötavais käitisis kaheksal töölisel. Käitisis, kus töötab ainult käitise valdaja üks või ühe töölisega, võib käitise valdaja teha ettevalmistavaid ja abitöid ainult ise.

Tööline, kes teeb ettevalmistavaid ja abitöid ühel nädalal, peab vaba olema järgmisel nädalal. Ettevalmistavaid ja abitöid võib aga teha ainult see tööline, kes töötab pagarisaaduste valmistamise alal.

Ettevalmistavaiks ja abitööiks loetakse ahjude kütmist, taigna seadmist, sõtkumist, jaotamist, vormimist, kaalumist ja keetmist ning taignale maitseainete lisandamist.

Üldiselt tuleb tähendada, et võrreldes 1929. a. vastavat määrust, on laienenud ettevalmistavate ja abitööde mõiste.

Neljandaks on lubatud puhkepäeva kindlustamiseks töötada kahel mehel suurtööstuses ettevalmistavate ja abitööde tegemiseks pühale või pühapäevale järgneval ööl. Kesk- ja väiketööstuses on aga lubatud alata tööd püha- või pühapäevaeelsel päeval kell 3 hommikul. Sealjuures on lubatud ühel töölisel teha ettevalmistavaid töid pühadel ja pühapäevadel kella 20-st kuni kella 22-ni tingimusel, et sellele

töölisele kindlustatakse samal nädalal vähimalt 36 tundi järjest kestev puhkeaj ja et see tööline ei töötaks järgmisel pühäl või pühapäeval.

See erand ei haara aga suurt reedet. Samuti ei saa selle erandi alla kuuluvaks lugeda vähimalt kaks päeva järjest kestvate pühade eel käivat pühapäeva, kui nende pühade esimene päev langeb teisipäevasele päevale. Sealjuures on tähtsusetu, millised on need kaks päeva järjest kestvad pühad ja kas mõlemad päevad kannavad sama nime. Nii näiteks kuulub seesuguste kaks päeva kestvate pühade hulka võidupüha ja jaanipäev, mis vahetult liituvad.

Viiendaks on lubatud suvitushooajal, s. o. 1. juunist 1. septembrini, alata tööd kell 4 hommikul suvituskotades: Pärnus, Haapsalus, Kuressaares, Elvas ja Viru rannikul Võsult Narva-Jõesuuni.

Öötöö kohta pagaritööstuses vastu võetud rahvusvahelise konventsiooniga on ühinenud ka Eesti (RT 1929, 97, 645; RT 1930, 5, 34), seepärast vastava seaduse eeskirjad peavad minimaalselt sisaldama selles konventsioonis püstitatud nõudeid. Tegelikult aga seaduse eeskirjad on kaugeleulatuvad. N. konventsiooni järgi ei kehti öötöökeeld biskviidi töötlemise alal, küll aga seaduse järgi.

dd) Põllutöölisile on kindlustatud minimaalselt üheksatunniline öörahu ka pikimal tööajal. Põllutöölise mõiste tööaja jaotuse õiguses kattub selle mõistega tööaja ülemäärõiguses. (Pooleli.)

Kas tundmatu ja salapärane gaas Kilingi-Nõmme katastroofis?

Arthur Kümmel.

Viimaste ajakirjanduse andmete järgi on lansseeritud teateid ja oletusi, nagu oleks Kilingi-Nõmme katastroofis muude pahede kõrval lisaks tegemist veel mingi uue salapärase aimamata gaasiga. Tahetakse sugereerida arvamist, nagu tuleks eeskätt just selle müstilise, aimamata gaasi arvele panna seda sügavtraagilist asjaolu, et nii-

palju lapsi sai surma ja raskeid vigastusi.

Need oletused uuest aimamatust ülimalt mürgisest gaasist ei vasta tõele!

Filmide süttimise nähtused pole sugugi tänapäeva päritoluga, vaid üsna tavalised vahejuhused. Et aga Kilingi-Nõmme episood omandas nii kohutava

ilme, on tingitud tervest reast asjaoludest, missugused on üldjoontes juba küllalt selged. Igal juhul selgitab selle prokuröör.

Välisajakirjanduse kroonikast, välismaade samalaadiliste katastroofide uurimise protokollidest ja filmide valmistamise materjalide keemilise koosseisu ja nende põlemisprotsesside uurimise resultaatidest selgub käegakatsutavalt, et jutt mingist tundmatust, salapärasest, aimamatust gaasist on lihtsalt lendulastud müüt.

Filmide põlemise protsessi tagajärjel tekkivate ainete — ühendite — keemiline koosseis on ammu selgitatud, samuti on ka läbi uuritud nende mõju inimorganismile ja koostatud vastavad ravimeetodid ja vahendid. Kõik need on asjasthuvitatuile välismaise eriajakirjanduse kaudu kättesaadavad.

Et see meie inimestele tundub nii jalustrabavana, näitab veel kord käegakatsutavalt, kui pinnapealne on meil veel sõjagaasikaitse ja gaasi-meditsiini kirjanduse tundmine, kui võrd ettevalmistamatud oleme me sõja korral gaasihädahoju vastu võitlemiseks.

Kõik arstide, samariitlaste ja teiste abimeeste ohvrimeesus nurjub paratamata, kui ei omata vastavat varustust ega haiglad ei oma kohaseid sisseseadeid, ravimivahendeid, käsiraamatuid jne. Et neid kõiki üle öö omandada pole võimalik, on fakt.

Missugused gaasid võisid tekkida Kilingi-Nõmme II algkooli ruumides filmide süttimise, nimelt süttimisprotsessi tagajärjel?

Selleks, heidame pilgu filmide tehnoloogilise valmistusprotsessi käiku.

Filmide, nagu ka võimsate lõhkeainete, ainete liiki kuuluva suitsuta püsirohu algaineks on tselluloos.

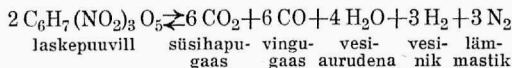
Viimase keemiline valem on: — n. $C_6 H_{10} O_5$, seega koosneb tselluloos süsinikust, vesinikust ja hapnikust. Nende põlemisprotsessi tulemused on teada.

Tselluloosi muudetakse nitreerimise läbi, see on lämmastiku või salpeeterhappe mõjutusel, kolloodiumvillaks, keemilise valemiga n. $C_6 H_8 (NO_2)_2 O_5$. Keemilises literatuuris ja keeles kutsu-

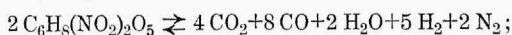
takse seda dinitrotselluloosiks, tööstuses aga lihtsalt kolloodiumvillaks.

Suitsuta püsirohi, laskepuuvill ehk trinitrotselluloos, mis omab valemi n. $C_6 H_7 (NO_2)_3 O_5$, on vaid tugevamini nitreeritud tselluloos.

Lastes viimast plahvatada vastavas seadeldises, n.-n. kalorimeetrilises pommis, leiame, et trinitrotselluloos annab allpool järgneva valemi alusel järgmisi produkte:

Kolloodiumvill, dinitrotselluloos, n. $C_6 H_8 (NO_2)_2 O_5$, plahvatades kõrge rõhu all, laguneb ligikaudu valemi järgi:

neist lagunemisproduktidest on vaid vingugaas CO mürgine, süsihapugaas CO_2 avaldab mürgitavat efekti vaid suurtes massides suletud ruumis, teised on kõik neutraalsed.

Võttes 2—3 osa kolloodiumvilla, dinitrotselluloosi ja 1 osa kamprit, mille keemiline valem on $C_{10} H_{16} O$, saame nende omavahelise mõjutuse teel läbiipaistva massina tselluloidi. Viimane venitatakse valtside vahel 0,15 m/m pakusteks plaatideks. Plaadid kaetakse broomhõbeda AgBr (vähesel määral lisatakse emulsioonile ka joodhõbedat AgI) emulsiooni glütseriinis. Glütseriini keemilise koosseisu valem on $C_3 H_5 (OH)_3$.

Broomhõbeda emulsiooniga kaetud tselluloosiplaadid lõigatakse ribadeks ja film on oma üldjoontes valmis. Nii kamper, glütseriin kui ka orgaanilised ained annavad oma põlemisproduktidena, olenevalt õhu juurevoolust, süsihapat, vingugaasi ja veeauure.

Kui kolloodiumvilla-dinitrotselluloosi põlemine sünnib nõrga rõhu all, vabas õhus, on selle põlemisprotsess palju komplitseeritum. Lisaks süsihappegaasile, vingugaasile, veeaurudele, vesinikule ja lämmastikule ilmuvad veel kõrgemal määral mürgine sinihape — HCN; salpeeterhappe, HNO_3 , ja salpeetrishappe, HNO_2 , aurud, siis suured hulgad „nitroosgaase“, millised kujutavad lämmastiku ja hapniku ühendeid, peamiselt NO ja NO_2 . Nitroosgaasid on oma pruunikaspunase värvi tõttu äärmiselt mürgised.

Täpselt samasugused lagunemisproduktid võivad ilmuda nii tselluloidi kui ka valmisfilmide süttimise tagajärjel. Ideaalset lagunemisprotsessi valemil on raske tuua, sest põlemisprotsess nõrga surve all, eriti veel vabas õhus, on paljudest vahelduvaist asjaoludest, ja selle tõttu on raske üksikute protsessil tekkivate produktide vahel luua arvu- list sidet. Seepärast tuleb leppida sellega, et eespool märkisime, millised keemilised ühendid võisid tekkida filmide süttimisprotsessi tagajärjel. On jälle lantsseeritud oletusi, nagu oleks Kilingi-Nõmme katastroofi koldes esinenud mingi tundmatu arseeniühend. Filmide materjalide keemilise koosseisu vaatlemisel osutub see väide bluffiks. Veel enam võllanalja on tehtud hirmsa gaasi NO_3 kujul. Viimane on juba sel lihtsal põhjusel võimatu, et teadus pole tänini avastanud kuuevalentse või kuueväärtusliku lämmastiku olemasolu. Vaevalt tehakse seda kunagi Kilingi-Nõmmel!

Lämmastik kui element võib esineda keemilises ühendes küll kaheväärtuslikuna, nagu NO , või kolmeväärtuslikuna, nagu N_2O_3 , siis neljaväärtuslikuna — N_2O^4 , isegi viieväärtuslikuna — N_2O_5 . On isegi ühendus N_2O , kuid kuueväärtuslikuna nagu „hirmsas gaasis NO_3 “ pole lämmastik tänini, kahjuks, veel esinenud. Hapnik on alati kaheväärtuslik element. Ei tahtnud algul seda uskuda, arvates, et trükitähe tont on siin midagi sooritanud. Kui aga kõik vabariigis ilmuvad lehed tõid selle ära muutmatault, tuli oletada, et on tegemist mõne muu arusaamatusega.

Kõige elukardetavamad olid loomulikult vingugaas ja sinihappeaurud, neile järgnevad nitroosgaasid.

Vingugaas ja sinihape kuuluvad moodsate sõjagaaside klassifikatsiooni tabelis üldtoksikoloogiliste sõjagaaside rühma, s. o. nende mürgitav mõju ei lokaliseeru organismi üksikutele osadele, vaid haarab kogu organismi elutegevust. Nendega on meie sanitaarmeditsiin personaalil olnud rahuaja oludes kokkupuuteid, seega on esmaabi- ja ravimismeetodid enam-vähem tuntud. Nitroosgaasid kuuluvad niinimetatud lämmastavate gaaside rühma, kuhu

kuuluvad sellased võimsad möödunud maailmasõja gaaside sangarid, nagu kloor, fosgeen, difosgeen j. t.

Üllatavalt sarnlevad nitroosgaasid nii oma mõju poolest organismile kui ka ravimismeetodite poolest suurel määral fosgeenile. Lämmastavate gaaside mürgitusjuhtumeid tuleb meie oludes, kus puudub laialdane keemiline tööstus, loomulikult vaid harukordselt ette.

Võib oletada, et Männiku laskemoonalao katastroofil võisid esineda nitroosgaasidest väljakutsutud mürgitusjuhtumid. Konkreetsemad andmed pole aga nähtavasti pääsnud laiema publiku juure.

Oletusi aimamatuist gaasidest põhjendab nähtavasti ka see asjaolu, et ajakirjanduse teadete järgi, missugused on arvatavasti pärit haiglate ringidest, mürgitusprotsess ja selle sümptomide pilt olevat äärmiselt komplitseeritud.

Mürgituste komplitseeritud pilt ja teised üllatused on nähtavasti tingitud sellest asjaolust, et mitme mürgise gaasi üheaegne mõjutus organismile kõrgemal määral raskendab olukorda ja komplitseerib sümptoome niivõrd, et need ei mahu enam nendesse raamidesse, mis on tüübilised iga gaasimürgituse juhul eraldi.

Nii omab W. Wirth'i artikli — „Beiträge zur Wirkung von Gasgemischen“. Arch. f. exper. Path. 157, 264 (1930) — põhjal üheaegne nitroosgaaside ja vingugaasi kombineeritud mürgitus kaugelt tõsisema ja erineva väljenduse kui see mõlema mürgituse eraldi juhtumise korral oleks olnud. Samuti on vingugaasi mõju süsihappe mõjutuse korral kaugelt akuutsem kui ilma süsihappegaasita. Edasi tõstab Hofer'i kirjatöö: „Über die Wirkung von Gasgemischen“. Arch. f. exper. Path. 111, 184 (1926) vingugaasi ja sinihappeaurude segu jällegi raskendavamalt mürgituse iseloomu.

Mürgiste gaaside kombinatsioonide mõju organismile on viimastel aegadel tõsiselt välismaail uurimise alla võetud, samuti tuleb ka meil toimida. Kilingi-Nõmme sügavtraagiline katastroof näitab, milliseid suuri raskusi esitab massiline põletis- ja gaasihaavatute tekkimine ja kuivõrd raske on siin arstil võitlus oma patsiendi elu pärast.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse päevaküsimusi.

L. JOHANSON.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal otsustamist ja elluviimist ootavate küsimuste kohta võttis tänavune haigekassade kongress vastu otsused, milles kajastust leiab see, mille teostamine on tarviline, et säilitada tööliste ja teenijate tervist ja tõsta rahva majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist taset.

Esijoones kordas kongress oma seisukohti

haiguskindlustuse

ümberkorraldamise küsimusi. Haiguste vastu kindlustada tuleb kõik töölised ja teenijad. 25 aasta jooksul, millal praegune seadus on kehtimas, on haiguskindlustuse ulatust Eestis laiendatud vaid kindlustusametite kaudu, kasutades 1917. a. seaduse täiendust, mille järgi neil on õigus arvata haigekassa alla ka niisuguseid ettevõtteid, kus vähema kui 5 alatise töölisega töötatakse. Seda võimalust seaduse ulatuse laiendamiseks on tööinspeksioon ja kindlustusametid piüdnud maksimaalselt kasutada. Seaduseandlikul teel on haiguskindlustuse ulatust laiendatud vaid 27. maj 1936. a. Jõuvankrite seaduse (R. T. 45 — 1936) III osaga, kus on antud täpsem loetelu ja kindlustamise alla on arvatud ka palgalised autojuhid jne.

Haiguskindlustuse ulatuse laiendamine on tarviline kõigile töölisile erandita, eriti aga kodutöölisile, põllutöölisile, majateenijale ja kõigile kaubanduslikes ettevõtteis tegutsevaile palgategijale ja töölisile. Tuleb jätta võimalus ka vabatahtlikuks kindlustamiseks neile, kes sundkindlustuse alla ei kuulu. Siis on võimalik ka ravi neilegi kättesaadavaks teha, kellel praegu selle saamine väga raske on, ehk kes haiguse korral ise ilma arstiabita peavad jääma või seda jälle liig hilja saavad. Siis on võimalik nii linnas kui maal ka sünnitusabi paremini korraldada, ja on võimalik lastegi tervise eest hoolitsemisele enam tähelepanu pöörda, suvekoolinaid asutada ja haigeid paigutada vastavasse ravilaisse.

Kongress jäi ka nüüd oma senisele seisukohale, et

haiguskindlustus teostatagu ühishaigekassades ja senistes vabrikuhaigekassades,

uusid vabriku- ja kutsekassasid juure ei asutata. Haiguskindlustuse teostamist ei või pidurdada ja halvata ka sellega, kui jõudu killustatakse ja otstarbetuid kutsekassasid hakatakse looma, nagu seda mõnelt poolt on soovitatud. Uute vabrikuhaigekassade järele ei ole Eestis tarvidust. Ühishaigekassad, mis luuakse ringkondade järgi, on otstarbekamad ja suudavad oma ülesannetega paremini toime tulla kui mingid väikekassad. Senised vabrikuhaigekassad jäägu edasi tegutsema, mõ-

ned neist sooviksid teistega ühineda oma ringkonna ühishaigekassaks, näiteks põlevkivitööstuse rajoonis ja tekstiilvabrikute haigekassad. Kui ühes rajoonis töötab mitu haigekassat, siis on see süsteemi puudus.

Haigekassadele jäägu senine kassaosaliste omavalitsus,

kes 20 aasta kestel on juhtinud haigekassasid nii, et ei leidu tegelikust tööst põhjendusi, mida võiks omavalitsusliku valitsemisviisi vastu kasutada. Mingeid sääraseid põhjendusi ei ole me kuulnud isegi töösturite poolt, ei too neid ette Arstide ega ka Rohuteadlaste Koda, kes kassaosaliste omavalitsuse kõrvaleheitmises lähevad oma seisukohtadega juba õige kaugele. Milleks siis kaotada haigekassade senist omavalitsust, kes on rahulikult ja asjalikult 20 aastat tegutsenud, ja asendada mingi uudse ja väga omapärase, kuid väga küsitava väärtusega kombinatsiooniga, andes haigekassa valitsemise mingi fuhreri õigusega esimehest või ka asjaajajast bonne, õieti bonzo, kätte, nagu seda võib järeldada Arstide Koja ettepanekust. Fuhrertum Sakamaal, näiteks, on seni sotsiaalkindlustusele, üldse rahva eluliste nõuete rahuldamisele, toonud ainult kahju, laialistele rahvahulkadele viletsust, vaesust ja kannatust. Katseid ei ole vaja teha, katsetamised on kulukad.

Kui tegelik elu ei ole tõendanud, et haigekassades senine kassaosaliste omavalitsus on halb valitsemisviis, siis ei tule teda ka mitte kaotada. Pealegi on haigekassa ta osaliste organisatsioon, mille valitsemiseks neil ka sisuliselt täieline õigus on.

Haigekassade õigusi tarviliste tervishoiuasutuste ellukutsumisel on juba tunduvalt piiratud. Haigekassadel ei ole enam vabamüügiapteekide avamise õigust, siin on eesõigustatud seisukohale nihutatud üksikarimees, kellel proviisorina on vabamüügi avamise õigus. Haigekassadel, kel juba vabamüügi-apteegid on olemas, on raskusi nende sündsatesse ruumidesse viimisega, kuigi sääraseid ruumid on leitud. Ilma et selleks just seaduslikku alust olekski, ei lubata apteegi viimist uutesse ruumidesse, kui leitakse, et see võib puudutada lähima apteegi omaniku huvisid.

Haigekassad kannavad suuri kulusid oma liikmeile ja nende perekonnaliikmeile arstimite võimaldamiseks. Apteegi ülesanne on arstimeid valmistada. Apteegi otstarve on seisa ju äritsemises ja üksikule omanikule puhtakasu ja varanduse kogumise võimaldamises. Apteegi avamise eesõigus peaks kuuluma asutustele, kelle kohuseks on rahvale ravi korraldamine ning rahvale arstiabi ja arstimite võimaldamine. Kehtivate seaduste järgi on need asutused: kogukonna omavalitsus ja haigekassa. Ei näe mingit põhjust, miks haigekassal mitte lubada apteegi avamist.

Haigekassadel olgu haiglata, sanatooriumide ja muude raviasutuste ning vabamüügi-apteekide avamise õigus.

Edaspidi, kui juba uue haiguskindlustuse ulatus on selgunud, peab tõusma uuesti päevakorrale sanatooriumi asutamise küsimus. Haigekassadel on palju kopsuhaigeid, kes vajavad sanatooriumi paigutamist. Praegu ravitakse kopsuhaigeid kodus, kus need perekondi, eriti lapsi, võivad nakatada. Kui majateenijad arvatakse haiguskindlustuse alla, on tegemist hulga liikmetega, kel haiguse korral kodu puudub.

Haiglaid ja sanatooriume peab haigekassadel olema nii paljude kohtadega nagu see on tarviline.

Ka tuleb haigekassadel edaspidi asutada kassaliikmetele ja nende omastele kosumiseks puhkekodusid, suvekooloniaid ja muid raviasutusi.

Selleks peab haigekassal õigus olema. Ei ole õiglane ja rahva tervishoiu huvides, kui seda õigust kärbitakse, nagu soovib seda mõni organisatsioon jällegi eraettevõtjate huvides. Kõik need asutused on tarvilised just rahva tervishoiu huvides, mitte aga mõne ringkonna sissetuleku allikana.

Haigekassade statistika näitab

suurt haigestumiste ja õnnetusjuhtude arvu,

mis kahtlemata on tingitud tööoludest ja olukorrast, kus tööline ja teenija praegu viibivad. Madal töötasu ei võimalda töölispererkonnale tarvilist toitu. Mida madalamad on tööliste palgad, seda enam on haigus- ja ka õnnetusjuhte, mis on sõltuvad tööliste sotsiaalsest olukorrast, sellest, missugustes tingimustes tööline töötab ja elab, kas ta saab küllaldaselt süüa ja puhata. Nii on ka madalate palgade juures haigekassadel vähemad tulud, kuid suuremad väljaminekud. Kui tööliste olukord paraneb, väheneb ka haigestumiste arv ja ka haigekassad saavad paremini oma ülesandeid täita.

Suure suremuse põhjusena Eestis tuuakse statistika kuukirjas peale maastiku ja kliima just ka rahvastiku madalat elustandardit, peamiselt vaesematel kihtidel ja seoses sellega halbu tervishoiutingimusi, edasi halbu tervishoiulisi töötingimusi, eriti tööstuses, mis põhjustab sotsiaalsete haiguste, eriti tiisikuse, levimist ja meeste kõrget suremust. Töölispererkondades on ka imikute suremus väga suur just seepärast, et väetel puudub tarviline õhk, valgus, emarind ja emahool.

Kui tahetakse võidelda suure suremuse vastu, tahetakse, et rahva tervis paraneks, haigused väheneksid, siis

tuleb küll tõsiselt asuda tööliste ja teenijate toitlusolusid ja elutingimusi parandama.

Seda ei saa teha ühe või kahe rahvasöögimaja avamisega, vaid kõigepealt palgaolude parandamisega ja elumaksumuse tõusu pidurdamisega. Palga ostujõud on iga viimase aastaga langenud. Töölisel ei ole võimalik muretseda

enesele ja perekonnale tarvilist toitu ja muid elutarbeid.

Seda oma otsustes märkides kongress nõudis ka

korteriolude parandamist,

et kavakindlalt ehitataks linnades ja tööstuskeskuses tarvilisel määral ja tervishoiu nõudeile vastavaid väikekortereid. Dr. M. Püümetš kirjutades „Eesti Arstis“ nr. 4 — 1937 tuberkuloosist ja elukorterist ütleb, et meil valitsev korterikitsikus on soodsaks pinnaks tuberkuloosi levimisele.

Tuberkuloosi levimist põhjustavad: halb toitmine, kehv riietus, halvad töötingimused, halvad korteriolud jne.

Dr. M. Püümetš arvestusel puudub Eestis üksikuile ühetoalisi kortereid ja lasteta perekondadele omaette kortereid — 15.035, ühe lapsega perekondadele kahetoalisi kortereid — 4503, kolmetoalisi — 2623, neljatoalisi ja suuremaid kortereid — 2519.

Tööliste elu ja tervise kaitse

alal on ajakohaste määruste puudumiseni tühi koht. Säärased määrused aitaksid tervendada töötingimusi ja tööruume kohandada tervishoiu nõudeile. Meil on maksev

8-tunnilise tööpäeva seadus,

kuid tegelikult töötatakse paljudes käitistes pikemat aega, ilma et ületundide eest tasutakski. Tulemus — kannatab tööliste tervist. Mujal on liikumine tööpäeva ja töönädala lühendamiseks. Paljudel tööaladel võib tööpäev lühem olla kui 8 tundi.

40-tunnilise töönädala nõudmine

on reas riikides ja paljudel tööaladel juba teostamist leidnud.

Tööline vajab puhkust ööpäeva kestel, nädalal, aga ka pikemaajalist puhkust aastas. Seaduste arv, mis võimaldavad töölistelegi

suvekuudel palgalist puhkeaga,

suureneb iga aastaga. Eestis on nädalane palgaline puhkus seadusega kindlustatud vaid osale töölistele, seda puhkust vajavad aga kõik töölisliigid. Kongress nõudis puhkeaja seaduse ulatuse laiendamist ja puhkeaja pikendamist kahe nädalani.

Et töökaitse ja kindlustusseadused ellu viidaks, selleks peab tegutsema tööinspeksioon, kel peab olema oma ülesannete ja tööhulga kohane koosseis. Kongressi arvates tuleb

tööinspeksioonilist järelevalvet käitises valjendada,

tarbe korral ametnike arvu suurendades.

Sotsiaalkindlustusest on Eestis teostatud erakäitistest töötajate suhtes vaid haigus- ja õnnetuskindlustus, piiratud ulatusega.

Õnnetuskindlustuse laiendamine

ulatuslikult ja sisult osutub vajalikeks: kõik töölisel ja teenijad peavad olema tööõnnetuste vastu kindlustatud, sama seaduse alusel tuleks ka kutsehaiguste vastu kindlustamine ellu viia.

Kindlustuslühkidest ootab tööline praegu kõige enam just

vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamist,

mille kohta suuremate käitiste tööliste üldkoosolekud ja tööliste organisatsioonid on korduvalt otsuseid teinud. Haigekassade kongressid on seda küsimust juba paljudel kordadel arutanud, ka viimane kongress ei jätnud seda tegemata, pidades töövõimetuse ja vanaduse vastu kindlustamist üheks tähtsaimaks vahendiks, millega tööliste olukorda võib parandada.

Oleme varem kirjutanud sellest, et ei ole otstarbekohane toimetada lasteabirahade maksmist otseselt tööandjate poolt vaid mingi keskuse kaudu, siis ei ole tööstur huvitatud tööliste laste arvust ja ei tehta takistusi lasterohkete perekondade tootjatele tööle pääsmisel. Kongress tunnistas, et

lasteabirahade maksmist võib toimetada haigekassa,

kellele selleks tuleb seadusandlikul teel anda vastavad tulud ja alused. Lastekaitse seisukohalt on lasteabirahadel küllaldane tähtsus, kuigi õige oleks, kui perekonnatoitja palk on küllaldane perekonna ülalpidamiseks.

Ei saanud kongress ka märkimata jätta, et kogukonna omavalitsused on sageli liiga loinud omas tegevuses rahva tervishoiu alal.

Puuduvad haiglad,

pealinna haigekassa ei saa kõiki neid haigeid, kellele see tarviline, haiglasse paigutada: Puudub ruum ja voodid.

Arstide võrk maal on liig hõre,

puuduvad vastavad arstid isegi tööstuskeskuses. Ainult üks arst on näiteks Hiiu-Kärdlas, kus tekstiilvabrik ja suur alevik, ka Loksal oleks teist arsti tarvis. Arstiabi maal on raskesti kättesaadav, eriti ka tööstuskeskustes puuduvad needki eriarstid, kelle abi küllaldaselt otsitakse.

Elukorterite tervishoid

on puudulik, tänavad ja õued räpased ja tolmused, isegi toiduainetekauplustes puudub puhtus.

Siin peab kohaliku omavalitsus tervishoidlikku järelevalvet teostama, et haiguste tekkimist ja levimist ära hoida. Kui vaadelda ka

hoolekande seaduse

täitmist vanade ja alaealiste puudustkannatajate ja töövõimetute eest hoolitsemise alal, siis on siin omavalitsusile väga palju ette heita, väga palju jäetakse tegemata.

Uus kogukonnaks pidi minema hoolekande ja tervishoidlike ülesannete teostamiseks. Kodanikel on tulnud juba maksud tasuda, kuid hoolekande ja tervishoiu alal ei ole mingit paranemist märgata, ei ole kuulda ka uutest kavatsustest, mille sihiks on hoolekande ülesannete paremini täitmine.

Need olid tähtsaimad sotsiaalpoliitilised küsimused, millele haigekassade viimane kongress oma peatähelepanu pööras ja mille kohta ta oma kaalutud ja kindlad seisukohad avaldas. Sellele lisaks arutati ja otsustati rida tegelikust elust selgunud praktilisi

ja tähtsaid sotsiaalkindlustuse korraldamise küsimusi, nii leidis kongress täiesti põhjendatult, et tuleks igale kindlustusliigile tõmmata õige ja loomulik vahe. Ei ole see õige, kui nüüd haigekassad on sunnitud täitma

õnnetuskindlustusühingu ülesandeid

ja ravima tööõnnetuste tagajärjel vigasainuid. See toob raske koorma haigekassadele, kelle ravimaks ei kata isegi väljaminekuid haiguste peale, vaid lisa võetakse summadest, mis peaksid minema haigus- ja sünnitusabirahade maksmiseks ning perekonnaliikmete toetamiseks. Kindlustusühingul, kelle kanda peaksid tööõnnetuste puhul abirahad täieliselt olema, pole neid raskusi olnud, mille all haigekassad kogu aeg on pidanud kannatama. Tõesti on raske leida mõistlikku põhjust selleks, et haigekassa täitku osa kindlustusühingu ülesandest. Kongress leidis õieti, et haigekassad tuleb vabastada tööõnnetuste tagajärjel vigasainute ravimisega seoses tekkinud kõikidest kuludest sellega, et kindlustusühinguid kohustatakse neid kulusid haigekassadele tagasi maksma.

Mõnel pool arvatakse, et haigekassade ainelist alust aitaks see kindlustada, kui osa ravikuludest kannab haige ise.

Ravi on olnud tööliiselle maksuta juba enne 1912. a., hinnata arstiabi on kujunenud tööliise õiguseks. Kui tööline osa ravikuludest haiguse korral ise peab maksma, siis tähendab see tema õiguste järjekordset kärpimist. Aga ka ravimise huvides ei ole see soovitatav, sest ise arstiabi osaliselt tasudes ei ole paljudelgi tarbe korral võimalik arstiabi alati saada. Näiteks kui inimesel, kel on tarvis pimesool välja lõigata, raha ei ole, ta sissetulek nii väike on, et ka osa tasumine on raske, siis viivitab ta lõikusega, sellel võivad saatuslikud tagajärjed olla. Ka edaspidi tuleb

kassaliikmeile kindlustada senised tasuta ravi võimalused

Väga õige on ka, kui perekonnaliikmete toetamist ei piirata, vaid kassad võiksid seda toimetada võimaluse piires.

Haigekassade juhatused karistavad liikmeid, kes määruste ja eeskirjade vastu elksivad, abirahast kas osaliselt või täieliselt ilmajätmisega. Säärase otsuse peale võib liige edasi kaevata peakoosolekule, kus siis otsustatakse, kas karistus jätta või muuta. Peakoosolekul on raske küsimusse tungida, siin võib analoogilistes asjades mitmesuguseid otsuseid tulla. Peakoosoleku ülesanne on anda üldisi juhtnööre, mitte aga üksikute isikute abirahade otsustamine. Määrust ei tohi ka see asutus, kes selle andis, ise mitmeti tõlgitseda. Määruste täitmist tuleb kõigiti ühtlaselt nõuda.

Kongress asus seisukohale, et edasikaebused haigekassade juhatuse otsuseile kassaliikmete abirahast ilmajätmise ja abirahade kärpimiste asjus tuleb esitada kindlustusameetile.

Nagu eelmisedki, nii ka viimane kongress oli töörohke, kus kajastus tööliste olukord, töökaitse ja sotsiaalkindlustuse puudused ja märgiti resolutsioonidega, mida esmaajoones teha tuleb.

Sotsiaalkindlustus kõikjal läbi murdmas.

J. Mihkelson.

Sotsiaalkindlustus on kogu maailmas saanud paratamatuks. Ükski riik ei pääse sotsiaalkindlustusest. Elu ise nõuab, et inimesed kindlustataks sotsiaalsete riskide vastu. Riikides, kus sotsiaalkindlustus on enam arenenud, suudeti majandusliku kriisi raskustele hõlpsamini vastu panna ja majanduslik elavnemine toimus kiiremini kui sotsiaalkindlustuselt mahajäänud mais. Olgu riikide poliitiline struktuur ja ideoloogia missugune tahes, ikkagi olakse sunnitud laiemaid rahvahulki kindlustama sunduslikult väga mitmesuguste sotsiaalsete riskide vastu. Aastast aastalt areneb sotsiaalkindlustus mitmesugustes maades eriolude kohaselt. Majanduslik tõus ja lang mõjutab sotsiaalkindlustuse arengut kõikjal tunduvalt, kuid tõus ei muuda liigseks kindlustuse teostamist uutal aladel. Majandusliku tõusuga käsikäes võib märgata erialaliste kindlustuste laienemist. Püütakse korjata fonde ja tagavarasid uueks majanduslikuks tagasilöögiks, mille esimesed hoiatavad märgid on juba ilmnunud toorainete hindade ja aktsiate languses. Viimane suur majanduslik kriis algas samuti börsikrahhiga ja toorainete hindade peadpööritava langemisega. Kui üksikute riikide järgi jälgida sotsiaalkindlustuse arengut, siis tulevad kindlustuskassade fondide seisudes muutused, mis peegeldavad kujukalt majandusliku olukorra võnkumisi. Kriisi süvenedes langes kassaliikmete arv ja fondid kahanesid ning sageli vajasid suuri riiklikke toetusi, et toetusi edasi maksa. Oldi sunnitud abistamisnorme vähendama, samuti aega, mille kestes toetusi makseti. Hiljem majandusliku elavnemisega käsikäes tõusis kassaliikmete arv, sissetulekud kindlustusfondidesse suurenesid liikmete maksudest ja ka kindlustatute arvu suurenemise tõttu ning osa abistusnormide vähendamisi kaotati ning pandi maksuma endised kõrgemad normid või isegi vähendati kindlustatute makse, näit. Prantsusmaal Saksa maal aga seevastu laiema

hulgad kannatasid sotsiaalkindlustuse lammutamise all.

Rahvusvahelise tööbüroo sotsiaalkindlustuse arengu ülevaates 1935/36. a. kohta selgub, et edusamme on tehtud kõikjal. Argentiinas ja Austraalia mitmetes osariikides täiendati ja ühtlustati olemasolevaid seadusi. Belgias korraldati vanadus- ja järelejäänute fondi maksud sellaselt ümber, et suurendati toetust ja vanadusemäär, millal toetust hakatakse maksuma, alandati. Boliivias laiendati õnnetute juhtumite vastu kindlustamise seadust mäetööstusele, vaatamata sellele kui suur on teatud ettevõtte kapital. Seni oli kindlustus olenev ettevõtte kapitali suurusest. Brasiilias teostati väiksemate kassade tsentraliseerimine mitmetel kutsealadel. Vanaduskindlustus pandi maksuma laadimis- ja kohviladude töölistele. Üle 30 a. vanu ei lasta eelnimetatud töödele. Mäetöölistele pandi maksuma vanaduskindlustus, kuid siiski on suured tööstus- ja maatööliste hulgad veel kindlustamata. Eeltööd on käimas tööstustööliste vanaduse vastu kindlustamiseks. Tšiilis kindlustusfondide tulud tõusid aastas 10 miljonit peseetat, olles 1935. a. 60 milj., samuti tõusid kulud, millest pool läks arstiabile. Ühe suurema arstide nõupidamise tulemustes öeldakse, et rahva tervis pole üldiselt palju paranenud, ainult laste tervishoius on märgata edu. Et tervishoius saavutada tulemusi, tuleb parandada korteriolusid ja tõsta elustandardit. Hiinas pandi 1935. a. maksuma sunduslik õnnetute juhtumite, haigus- ja emadekindlustus mäetööstuses ja käitistes, kus on üle 30 töölise. Tööõnnetuse puhul maksetakse $\frac{3}{4}$ palgast peale arstiabi ja ilma ooteajata. Kui tööõnnetus ei takista elukutse ümberõppimist, siis võetakse toetus hiljem ära. Haiguse ja sünnitamise puhul maksetakse 4-päevase ooteaja järele 60% palgast, peale arstiabi ja rohtude, kestusega kuni ühe aastani. Emad vabastatakse tööst 8 nädalat enne ja pärast sünnitamist. Surma puhul

antakse 2 kuu tasu vastavalt palgale. Kindlustumaks on 5% palgast, kusjuures töölised maksavad 2 ja tööandjad 3%. Daanis on haiguskindlustuse all 2.458.700 kodanikku, s. o. 90% üle 14-aastasist kodanikest.

Saksamaal laiendati sotsiaalkindlustust, kuid toetusi vähendati. Nüüd on riigi kindlustusamet kõrgeim otsustaja tülüküsimustes. Õnnetute juhtumite vastu kindlustust laiendati n.-n. töökohuslasile ja töövõimetuse toetus viidi lähedasse kontakti haigekassade asutustega. Haigekassade liitumise protsessi kiirendati sel teel, et enam pole vaja liitumiseks kõikide kassade nõusolekut. 1914. a. oli Saksamaal 10 tuhat haigekassat 16,9 miljoni liikmega, kuid 1935. a. 5600 kassat 19,1 milj. liikmega. Kassade liikmemaksud langesid, kuid nüüd on need jälle tõusnud. Puudujääk oli 60 miljonit riigimarkka, mis kaeti tagavaradest. Invaliidsuse vastu oli 1934. a. kindlustatud 17,3 miljonit inimest. Keskmine toetus oli 1936. a. 30,62 marka, aga 1930. a. oli see 36,4 marka. See väike võrdlus näitab, kui palju saksa tööline on kaotanud sotsiaalkindlustuse arvel. Ka teenijate kindlustuse toetusi on 1933. a. dekreediga kärbitud. Mäetöölistel on oma erikindlustus ja selle alla kuulus 570 tuhat töölise 476.000 abisaaja vastu 1935. a. See kindlustus oli raskest olukorras. Valmistati ette põhjalikku reformi kindlustuse alal.

Ekuadoris asutati 1935. a. asutus hoolekande ning tööõnnetuste, haiguse ja vanaduse vastu kindlustamise teostamiseks. Soomes tehti 1935. a. detsembris parlamendile ettepanek kindlustada kogu rahvas 18—65 a. vanaduse vastu sunduslikult, kodakondsusele, soole, kutsele ja majanduslikule olukorrale vaatamata. Nüüd on see küsimus otsustatud jaatavalt.

Prantsusmaal üldine kindlustus laienes kaubanduses ja tööstuses. Toetust saab haiguse, õnnetusjuhtumite, emakssaamise, tööõnnetuse ja vanaduse, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustuse alal ja tööpuuduse korral. Naine ja alla 16-a. lapsed kuuluvad kindlustuse toetuse alla. Kindlustatute osamaksu rohtu-

delt tõsteti, kuid selle eest kaotati emakssaamise puhul kindlustatule tasumine arstimate eest. Välismaalased hakkavad kohe abi saama, ilma kolme kuise ooteajata, kui Prantsusmaal on sellekohane leping vastava maaga. Territoriaalkassade ulatust suurendati, et kindlustatu ei vahetaks asjatult kassat. Invaliidsuse kassal peab olema vähimalt 50.000 liiget, kui tahetakse asutada iseseisvat kassat. Vabatahtlike abistamisühingute tegevus kooskõlastati sundkindlustusega. Kindlustamismaksude tasumise arvestamisel kaotati klassid ja teenistus alla 12,00 frangi ei käi maksu alla. Maksuks on 8% palgast ja 1937. a. pidi maks tõusma 9%-ni, kuid selle asemel kavatseti makse vähendada ühe protsendi võrra ja tulude vähenemine tasakaalustada ühe kindlustusfondi ülejääke teise üle kandes. Mäetöölise vanaduse vastu kindlustuses saavutati paremusi. Nüüd ei nõuta enam teatud ikka jõudmist, vaid kui inimene on 30 aastat kaevurina töötanud, ja 20 aastat maa all, siis on tal õigus minna pensionile.

Greekas tehti ettevalmistusi sotsiaalkindlustuse laiendamiseks. 1934. a. oli kindlustatuid 209.000 või 10% töövõtjaist. Inglismaal hakkas 1936. a. maksma seadus, mille järgi anti töötuile haiguse, invaliidsuse, vanaduse ja järelejäänute kindlustamises uusi hüvesid. Kõik kindlustatud 1½—2 aasta jooksul pärast maksumaksmise lõpetamist saavad endisel ajal abi haiguse ja invaliidsuse puhul. Fondide sissetulekud on suurenenud ja tööpuudus on vähenenud. 1935. a. anti 12,7 miljonile kindlustatule 3,2 milj. naela lisatoetusi. Noortööliste kindlustuse algust taheti alandada 16 aastalt 14-ni. See haaraks siis kõiki noortööliste kohe pärast kooli lõpetamist ja oleks noorte tervise seisukohast lähtudes suure tähtsusega.

Iirimaal pandi maksma järelejäänute kindlustus, mis haarab kõiki peale 250-naelase aastasissetulekuga inimesi. Toetust maksetakse lesele ja vaesele lapsele ning see oleneb teenistusest ja kindlustusajast. Lesele maksetakse 10 šillingit nädalas, esimeselt lapselt 5 šh. ja igalt järgmiselt lapselt 3 šh. Vaesed lapsed saavad 7 šh. ja

6 pensi nädalas toetust. Kindlustusmaksu tasuvad tööline ja tööandja pooleks, s. o. kumbki 4 pensi nädalas. Naistöölise eest maksab tööandja 4 pensi nädalas ja naine ise ei maksa maksu.

Itaalias täiendati õnnetute juhtumite vastu kindlustamist. Töövõimetuse täielise kaotamise puhul maksetakse $\frac{1}{2}$ palka. Samuti laiendati seaduse ulatust. Järelejäanute kindlustuse kohaselt maksetakse toetust mitte enam kui $\frac{2}{3}$ kadunu palgast. Toetusest läheb 50% naisele ja 20% lapsele kuni 15 aastani ja 20% vanemaile. Itaalias puudub haiguskindlustus. Selle eest hakkas kehtima 1936. a. kindlustus tiisikuse vastu, mis hõlmab 4 miljonit inimest. Emadekindlustus haaras 1934. a. 892.152 isikut. Käsitöölisele ja maatöölisele on maksmas osaline haiguskindlustus.

Jaapanis laiendati haiguskindlustuse ulatust 500.000 kindlustatu võrra ja üldine kindlustatute arv ulatus 1935. a. 2,7 miljonini. Jugoslaavias oli teostamisel haiguse ja õnnetute juhtumite vastu kindlustamine, kindlustatuid oli aastas keskmiselt 544 tuhat. Töölise päevateenistuse järjekindla langemise tõttu on kindlustusfondidel rahalisi raskusi. Kanadas hakkas kehtima tööpuuduse vastu kindlustamise seadus. Osaline haiguskindlustus hakkas kehtima osariikides ja tööõnnetuste vastu kindlustust täiendati ning tõsteti toetusi nädalas. Lätis

katseti reformi, mille järgi haigekassad taheti muuta sotsiaalseteks abistuskassadeks, mida valitsetakse valitsuse komissari poolt. Need kassad annaksid toetust haiguse, emakssaamise ja teatavate tööõnnetuste puhul. Makse maksaksid kindlustusfondi ja perekonnaliikmed. Perekonna ülalpidaja maksaks enam kui vallaline. Tööandjate makse samal ajal alandati. 1935. a. oli haiguse vastu ja emade kindlustuse all 179.000 isikut.

Mehhikos sotsiaalkindlustus teeb suuri edusamme. Ettepaneku järgi taheti panna kehtima õnnetuse, kutsehaiguste, haiguse, emade, töövõimetuse, vanaduse ja tööpuuduse kindlustus. Kindlustus haaraks kõiki töölisi käsitöös, kaubanduses ja mäendus. Maksud tasutakse pariteetlikul alusel tööliste ja tööandjate vahel, välja arvatud õnnetute juhtumite vastu kindlustus, kus kulud tasuvad ainult tööandjad. Tööõnnetuse puhul maksetakse töövõimetusse sattudes 50% palgast. Kestva töövõimetuse puhul tõuseb toetus palga järgi. Haiguskindlustuse puhul antakse abi 6 päeva järele, mis võib kesta kuni 8 kuuni. Maksud kujunevad palga järgi. Peale palga antakse arstiabi, arstimeid ja haigla ravi. Emad on 4 nädalat enne ja 6 nädalat pärast sünnitamist töölt vabad. Invaliidsuse toetust saab see, kes 50% töövõimet on kaotanud, ja vanadusepensioni hakatakse maksuma 55 aasta täitumise järele.

Puudub kindlustusnõukogu korraldav määrus.

V. Luksepp.

Haigekassad annavad kassaliikmeile abiraha haiguse korral või õnnetute juhtumite läbi tekkinud vigastuste puhul, kui nende tagajärjeks on töövõime kaotus (§ 309 p. 1.).

Tööõnnetuse tagajärjel vigasaanule maksub haigekassa abiraha selle kindlustusühisuse arvel, kus tööline on kindlustatud. Viimaseid on meil kaks — Eesti Töölise Kinnitusühisus ja Tööõnnetuste Kindlustusühing „Ühisoma“. Haigekassade ja kindlustusühisuste vahelised arved õiendatakse kindlustusnõukogu poolt kindlaksmääratud korras (§ 311 p. 2). Ei kuulu aga käitise töölised kindlustusühisuse alla (TTS VII peatükk), siis on käitise haldaja kohustatud tema töölisel vi-

gastuse puhul maksetud abiraha haigekassale tagasi maksuma (§ 546 märkus).

Tööõnnetuse tagajärjel vigasaanud kassaliikmeile maksetud abirahad kantakse haigekassa raamatuis selle kindlustusühisuse arvele, kus vigasaanu on kindlustatud, või käitise arvele, kui see kindlustusühisuse alla arvatud ei ole.

Nii et haigekassad peavad alati olema teadlikud, missuguse kindlustusühisuse alla üks või teine käitis kuulub, ja peavad ka teadma, kui mõne käitise töölised pole kindlustusühisuse alla arvatud.

Kahjuks ei leidu seaduses ega määrustes

juhiseid, kuidas hankida mainitud hädavajalisi teateid.

Arvestades seda, et kindlustusühisuste alla arvamise korraldused antakse tööinspektori poolt (§ 445), oleks loomulik, kui tööinspektorid informeeriksid neist korraldustest ka haigekassasid. Mõnel pool kuuldavasti seda tehaksegi järjekindlalt, aga mitte kõigjal. Ühtlane olukord sel alal oleks aga väga tarviline.

Niikaua kui kindlustusühisustes kindlustamist leidsid peaaegselt vaid TTS IV peatüki alla kuuluvate käitiste töölised — s. o. käitiste, kus on töötamas 5 ja rohkem töölisi, ja seda peaaegu eranditult — oli olukord võrdlemisi rahuldav. Arusaamatusi tuli harva ette.

Viimasel ajal aga, kus Kindlustusnõukogu on hakanud kasutama § 382 p. 2 ettenähtud õigust, s. o. hakkas massiliselt kindlustusühisuste alla arvama ka neid käitisi, kus töötab alla 5 töölise, sealjuures aga mitte kõiki, vaid ainult neid, kus kasutatakse jõuallikana aurukatilaid, elektrit, gaasi, vett, tuult või loomajõudu, on olukord muutunud märksa halvemaks. Haigekassa ei tea, missugune käitis kuulub kindlustusühisuse alla, missugune mitte. Selle tagajärjel haigekassa ei tea, kuhu pöörduda tööõnnetuse puhul väljamaksetud abiraha tagasinõudmisega.

Rakvere Ühishaigekassa pöördus jsk. tööinspektori poole palvega teatada, missugused alla 5 töölisega töötavad käitised on kindlustusühisuste alla arvatud. Paar päeva hiljem

saabus kiri haigekassale tagasi, mil leidub tööinspektori resolutsioon: „Haigekassa juhatus võib tarvitada minu kantseleis koha peal alla 5 töölisega töötavate käitiste kindlustusühingute alla arvamise nimekirja andmeid. Haigekassa jaoks eraldi nimekirja koostamist ei saa töö rohkuse pärast lubada.“

Haigekassa juhatus arusaadavalt mõistis ja järeldas sellest, et kui pole mahti nimekirja koostada, eks siis valmistada tööinspektori tülil ja viida ta aega igal üksikul juhul korduvalt koha peal nimekirja kasutamine, mispärast ta on hoidunud sellest.

Ja kui käia tööinspektori kantseleis selgitamas õnnetuskindlustuse olukorda käitistes, siis ainult silmavaate või ka väljakirjutuse põhjal, ilma nõudeile vastavate dokumentideta raamatuid pidada on siiski võorastav.

Nii on tekkinud olukord, kus peame haigekassa asju ajama kobades: kui väikekäitises on aset leidnud õnnetu juhtum töölisega, siis kanname temale väljamaksetud abirahasumma käitise arvele ja esitame nõudmise käitise haldajale (alus: TTS § 546 märkus). Saabub viimaselt teade, et ta töölised on kindlustatud kindlustusühisuses, siis pöördume nõudmisega ühisuse poole. Kuigi niisugune arvete õiendamine viidab aega ja paisutab kirjavahetust, oleme siiski läbi saanud.

Nüüdisaja elutempo juures aga ei saa niisugust tülikat ja komplitseeritud olukorda pidada õigeks ja talutavaks. Kindlustusnõukogu peaks siin oma korraldava määrusega appi tulema.

Rootsi tekstiiltöölise olukorrast.

Eesti tekstiiltööstus on sunnitud konkureerima välisurgudel rootsi tekstiiltööstussaadustega. Möödunud ja käesoleval aastal on töölised esinenud meie tekstiiltööstureile palgakõrgenduse nõuetega. Käesoleva aasta algul oli Rootsi tekstiiltööstuses suurem palgaliikumine, mis pikkade läbirääkimiste tulemusena lõppes kokkuleppega. Seejuures on huvitav märkida mõningaid andmeid rootsi tekstiiltööstuse ja töölise palkade kohta. Rootsi tekstiiltööstuse aasta-toodangu väärtus oli ümarguselt 400 miljonit krooni, kuna töölise palkade kogusumma aastast tegi 62 milj. krooni. Töölise palgad moodustasid siis ca 15,5% kaupade müügi väärtusest ja tükitöö tasuna makseti umbes 70% või 43,4 milj. kr. ning puhttunnitöö tasudena 30% üldisest palgasummast või 18,6 milj. kr. Töölised nõudsid tunnitäsu tõusu 6% ja neile töölisile, kes osalt teevad tükitööd ja tunnitööd, 10% tunnipalga kõrgendust. Kogu palgatõus oleks teinud aastaks kr. 69,74 mil-lt kogu palgasummast 2,74 milj. ehk protsentides toodangu väärtusest oleks palkade osa tõusnud 15,5%-lt — 16,2%-ni.

Rootsi 127 suuremat aktsiaseltsi tekstiiltööstuses 1935. a. andsid kokku 14.669.000 kr.

nettokasu, millisest summast 8,7 miljonit ja gati aktsiate omanikele ja 6 miljonit määrati uuteks investeerimisteks ja varuks. Rootsi tekstiiltööstuses mõõdus kriis pehmemalt kui paljudes teistes tööstusharudes. 1933. a. saidik on tekstiiltööstus töötanud täie koormatusega väga soodsates tingimustes. Tunnitäsu 21-a. meestöölisile olid senini 69—84 öörini tunnis (1 öör = umbes 1 sendile). Naistöölisile, kes olid 18 a. vanad, 46—54 öörini, vastavalt elukalliduse piirkondadele. Kollektiivlepingus oli terve riik jaotatud 7 elukalliduse piirkonda. Tükitöö tasud olid lepingus määratud vähimalt 15% tunnitäsudest suuremad. See 15% oli muudigi miinimum. Tavaliselt on tükitöö keskmine tunnitästemist enam kui 15% suurem tunnipalkadest.

Uus kollektiivleping sõlmiti 2 aastaks ja hõlmab 40.000 töölisi. Naistöölised, kes said 19 a. vanaks, said 10% palka juure tunnitöödel, ja teised 6%. Sellega tasandati tunduvalt vahet mees- ja naistöölise palkade vahel. Osaliselt tükitöödel olevaile meestöölisile tõsteti palka 5—7 ööri tunnis ja naisetele 4 ööri. 3 vahetusega töödel maksetakse õõvahetusele 10% lisatasu.

J. M.

Meremeeste sotsiaalne olukord.

Eesti meremeeste palga- ja töötingimused on palju halvemad kui teiste riikide meremeestel. Eriti maksab see töökaitse seaduste ja tervishoidlike olude suhtes. Eesti meremeeste ühingu sellekohased pikaajalised pingutused on nüüd hakanud kandma vilja ja praegu võib juba märkida mõningal määral paranemist laevatoitlustamises ja tervishoidlikes oludes. Laevasöök on olnud meie meremeeste kauaaegne nõue, ja nüüd on see suures ulatuses täitunud. Ligi 70% meie laevandusest on siirdunud laevatoidule, ja sel on olnud suur tähendus. Enne, kui mehed ise end toitlustasid, ei hoolitud sellest kuigi palju, kuidas ja millistes oludes mehed oma sööginatukest säilitasid. Nüüd on laevaomanikud sellest huvitatud, et proviant säiliks korralikult ja halvaksõnneku tõttu ei tekiks majanduslikku kahju. Mõnesse laeva on isegi külmutusmasinad sisse seatud. Möödunud aastal sõlmitud kokkuleppe laevaomanike ja meremeeste vahel lõppes 15. detsembril; jaanuarikuus esitas meremeeste ühingu juhatus lae-

vaomanike ühisusele ettepaneku tõsta meremeeste palku 15% võrra. Pikkade läbirääkimiste tulemusena saavutati kokkuleppe poolte vahel, mille järele meremeeste palgad kaugesõidus keskmiselt tõusid kuus 14,7 ja ligisõidus 14,6%, kroonides kaugesõidus 3 kr. — 23 kr. Kaugesõidus omal söögil on palgad kuus 46 kr. — 130 kr., laevasöögil 11 kr. — 95 kr. Sama laevaseltsi laevades sõitnud meremeestele maksetakse lisatasu iga kolme aasta järele 5% põhipalgast. Ületundide tasuks on nähtud ette 50 senti tundi. Sõitudel Vahemeres ja Aafrika sadamais maksetakse omal toidul olles 5 kr. ja üle ookeani sõitudel 10 kr. palgale toidulis. Uus kokkuleppe hakkas maksma 1. aprillist ja kestab 1. aprillini 1938. a. Uue kokkuleppega on seni ühinenud vähimalt 80% eesti kaubalaevastikust, mis sõidab välisvetes. Mõned väiksemad ligisõidulaevad ei kuulu veel kokkuleppe alla, kuid ametiühing loodab nendega tulla toime lähimas tulevikus.

J. M.

Kindlustusnõukogu otsuseid.

Volinikele päevaraha maksmise asjus.

Kindlustusnõukogu I osakonna otsus 10. veebruarist 1937. a.

Arutades Valga Üldhaigekassa juhatuse kaebust 6. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti 16. V 1936. a. otsusele volinikele maksetud päevarahade tagasinõudmise asjus leidis: tutvudes tähelepanelikult endise vene kindlustusnõukogu seletusega, millega 6. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet põhjendab oma otsuse, võib näha, et nimetatud kindlustusnõukogu tunnistas seadusega vastolus olevaks ainult säärase korra, kus juba haigekassa põhikirjas on ette nähtud, et kõik haigekassa volinikud saavad teatavat tasu peakoosolekust osavõtmise eest. Kuid edasi nõukogu seletab, et peakoosoleku otsuse järgi võib väljaspool peakoosoleku pidamise kohta elutsevaile volinikele igal üksikul juhtumil tasuda peakoosolekule ilmumiseiga seotud tege-likud teekulud (vene keeles putjevõje), milliste hulka kuuluvad ka ülalpidamise kulud kohal viibimise ajal, mida meil nimetatakse päevarahaks.

Arvesse võttes, et peakoosolekust osavõtmise eest makseti tasu ainult väljaspool Valka elutsevaile volinikele ning iga kord peakoosoleku otsuse põhjal, ei ole midagi seadusevastast selles, et väljaspool Valka elutsevaile volinikele makseti peale sõidukulude veel päevaraha.

Ülaltoodut arvestades kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes kinnitustõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada 6. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti 16. mai 1936. a. otsuse selles osas, milles pannakse ette Valga Üldhaigekassa juhatusele nõuda tagasi väljaspool Valka elutsevaile haigekassa volinikele maksetud päevaraha 14. aprillil 1935. a. ja 15. detsembril 1935. a. pee-

tud peakoosolekuist osavõtmise eest Kr. 15.25 (7 + 8.25) suuruses.

Kindlustusnõukogu I osakonna otsus 10. veebruarist 1937. a.

Kes otsustab abirahast ilmajätmist?

Arutades Paide Ühishaigekassa juhatuse kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 16. juulist 1936. a. Johannes Albok'i kaebuse asjus Paide Ühishaigekassa vastu haigusabiraha mittemaksmise pärast leidis: kaebaja väide, et Tööstusliku töö seaduse § 365 eeskirjaga ei ole muudetud üldist kaebamise korda haigekassa juhatuse otsuste peale, on päris õige. Ent teiselt poolt seadusest ei järgne, et viidatud § 365 ettenähtud Kindlustusameti kohustus, ette panna haigekassa juhatusele võtta tarvitusele abinõusid ilmsilkstulnud seaduste rikkumiste kõrvaldamiseks, kehtiks ainult sel puhul, kui seaduste rikkumine juhatuse poolt on tulnud ilmsiks mõnel muul viisil, mitte kaebuse läbi.

Ei ole kooskõlas § 365 eeskirjaga kaebaja oletus, et Kindlustusamet ei või ise teha juhatusele vastavat ettepanekut, vaid peab iga kord saatma asja haigekassa peakoosolekule otsustamiseks.

Oma arvamise kinnitamiseks, nagu oleks Kindlustusnõukogu üldkoosolekul vastuvõetud otsus vastolus Tööstusliku töö seaduse § 279-ga, kaebaja mingisuguseid põhjendusi ette ei too, kuna see oli ainsaks aluseks J. Albok'i abiraha saamise õiguste kaotanuks tunnistamiseks. Siis tuleb järeldada, et tema õigused ikkagi püsivad.

Mis puutub haigekassa väitesse, et Albok'il puudub abiraha nõude õigus selle tõttu, et ta olevat Paide Ühishaigekassa üldmääruste vastu eksinud, siis ei pea see väide

paika. Materjalist ei ole näha, et juhatus oleks teinud otsuse jätta Albok abirahata määruste rikkumise eest. Arvestades aga Paide ühishaigekassa põhikirja § 22 tekstist näib, et juhatusel ei olekski olnud õigust niisuguse otsuse tegemiseks. Põhikirja tekstist võib välja lugeda, et abirahast ilmajätmise otsustamise on peakoosolek jätnud igal konkreetsel juhul oma õiguseks.

Ülaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles Kinnituspõhikogu seadust ja kodukorda, otsustas Paide ühishaigekassa juhatus kaebuse jätta tagajärjeta.

Kindlustusmaksu sundkorras sissenõudmine.

Arutades ettevõtja Aleksander Tenson'i kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 16. juulist 1936. a. 454 krooni 20 sendi haigekassa kindlustusmaksu sundkorras sissenõudmise pärast leidis: Aleksander Tenson ei ole annud Narva haigekassale mingisuguseid teateid oma käitises tehtud tööde, tegevuses olnud tööliste ja viimastele väljamaksetud palkade kohta, nagu nõuab seda TTS § 280. Samuti ei ole ta maksnud haigekassale mingisuguseid makse oma tööliste pealt. Sellepärast oli tööinspektor sunnitud haigekassa maksude sissenõudmisel tarvitama A. Tensoni poolt maksetud palkade kohta kaudselt teel saadud andmeid. Tööinspektor on nõudmise esitamisel võtnud aluseks summa, mis suguse A. Tenson on saanud Eestimaa Õlikonsortiumilt tööde eest, mis ta seal oma tööllistega tegi.

Haigekassade tegevusest

Tartu üldhaigekassa volinike korraline peakoosolek

peeti pühapäeval, 25. aprillil, kell 10 homm. 15-da algkooli ruumes.

Peakoosolekust võttis osa olemasolevat 110 volinikust 91 volinikku.

1. Peakoosoleku avas juhatus esimees M. Toom. Peakoosoleku juhatajaiks valiti E. Vääränd ja M. Toom, protokollijaiks P. Viru ja A. Maisel.

2. Kassaliikmete kaebused juhatus otsuste vastu, mis juhatus oli võtnud eelviimseks päevakorra punktiks, otsustas peakoosolek võtta teiseks päevakorra punktiks.

Läbivaatusele tulid järgmised kaebused:

a) Kassaliikme Karl Kasumetsa kaebus ta naise kandmata jätmise pärast abiõiguslike perekonnaliikmete nimestikku. Ettekantud asjaoludest selgus, et K. Kasumetsa naine käib töö eettevõttes, mis kuulub haiguskindlustuse alla, kuid seda asjaolu varjasid haigekassa eest niivõrd töödandja kui ka kassaliige Kasumets. Viimane tegi seda nähtavasti selle sihiga, et ta ei tarvitaks tasuda tühist haigekassamaksu, kuid haigekassalt antavat abi tahtis ta siiski saada perekonnaliikmena. Haiguskindlustuse alla kuuluv teenistus tehti

Sellest summast on Kindlustusamet maha arvanud materjalide hinnad, mis A. Tenson töödel on tarvitanud omalt poolt. Võib ju oletada, et A. Tenson tervet saadud summalt töölistele ei maksnud, vaid iga ise sai vaheltkasu, kuid selle vaheltkasu arvestamiseks ei ole mingisugust alust, mis pärast midagi ei ole ebatavalist Kindlustusameti otsuses nõuda haigekassamaks tervelt saadud summalt, välja arvatud materjalide ostmiseks kulutatud osa.

Kui ehk A. Tensonilt nõutakse suuremat summat kui ta oleks pidanud maksma harilikus korras, siis on see ta enda süü, et ta ei annud haigekassale ega ka tööinspektorile mingisuguseid andmeid tegelikult maksetud palkade kohta. Seepärast puudub alus III jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsuse tühistamiseks.

Kindlustusnõukogule on küll Tenson'i poolt esitatud mingisugused allkirjad töölistele neile väljamaksetud palkade kohta. Neid ei saa aga Kindlustusnõukogu arvesse võtta maksu vähendamiseks, sest need ei ole tõenduseks, et A. Tenson rohkem töötaasu üldse kellelegi ei ole maksnud. See näibki olevat väheusutav, sest neil andmeil paistab A. Tensoni isiklik vahetuse olevat ebamääraselt suur. Andmeid aga praegu enam kontrollida ei saa, sest ei ole teada, kellele A. Tenson üldse tööd on annud.

Ülaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles Kinnituspõhikogu seadust ja kodukorda, otsustas Aleksander Tenson'i kaebuse jätta tagajärjeta.

aga haigekassa poolt kindlaks ja seepärast ei võinud juttugi olla kaebuse rahuldamisest. Leidus siiski volinik, kes soovitas kaebuse rahuldada. Peakoosolek otsustas kaebuse jätta tagajärjeta.

b) Kassaliikme Mart Lillasti kaebus ta naise kandmata jätmise pärast abiõiguslike perekonnaliikmete nimestikku. Juhatus poolt kanti ette, et M. L. naine on juba aastaid palgaline majateenija, kes saab 10 krooni kuus palka ja prii lõunasöögi, mis oli juhatusel põhjuseks eitava otsuse tegemisel. Peakoosolek otsustas kaebuse rahuldada ja juhatus otsuse muuta.

c) Kassaliikme Voldemar Jaska kaebus juhatus otsuse vastu temale arstikulude osaliselt tasumata jätmise pärast. Juhatus ettekandest selgus, et kassaliige oli end omal algatusel üle kolme kuu ülikooli professori juures erahaigena ravida lasknud, millised ravikulud tasus haigekassa oma lepinguarstide tasunormide ulatuses. Sellega ei olnud kassaliige V. J. rahul ja nõudis esitatud arvete täiel määral tasumist, sest ta polevat haigekassa lepinguarstide juures oma haigusele vajalist abi saanud. Peakoosolek otsustas kaebuse jätta tagajärjeta.

d) Kassaliikme Voldemar Kärema kaebus temale haiguseraha maksmata jätmise pärast. Juhatus seletusest selgus, et kassaliige on haiguse ajal oma alatist elukohast lahkunud

ja maale läinud, millega ta võttis haigekassalt kontrollimise võimaluse. Ühtlasi teatas juhatus, et selles küsimuses on vaheajal selgunud uusi asjaolusid ja et juhatus kavatseb oma otsuse võtta revideerimisele. Peakosolek otsustas kaebuse anda juhatusesele tagasi uueks otsustamiseks, selgunud uute asjaolude kohaselt.

e) Kassaliikme Boris Indvere palve peakosolekule, et haigekassa tasuks tema naise ravikulud naistekliinikule 28 päeva eest täiel määral. Määruste kohaselt oli B. Indvere naine õigustatud saama kliinilist ravi ainult kümne päeva jooksul. Peakosolek otsustas palve rahuldada.

f) Kassaliikme J. Virk'a kaebus ta naise kandmata jätmise pärast abiõiguslike perekonnaliikmete nimestikku. Ettekantud asjaoludest selgus, et J. Virk'al ühes naisega on kinnisvara, millest aastane puhastulu on Kr. 191.50, ja abiõiguslike perekonnaliikmete nimestikku kandmata jätmise on põhjendanud juhatusese põhimõtteline seisukoht, et kinnisvara omanikke perekonnaliikmete nimestikku ei kanta. Peakosolek otsustas kaebuse jätta tagajärjeta.

3. Haigekassa 1936. a. tegevuse ja kassaruande kinnitamine.

Aruanne oli volinikele trükitult kätte saadetud. Aruandest on näha, et kassaliikmete arv on tõusnud ja et keskmine kassaliikmete seis on olnud 6830 isikut. Aruandes konstateeritakse, et kassaliikmete keskmine teenistustasu on olnud 6% võrra suurem kui 1935. aastal. Arstiabi on antud lepinguarstide kaudu, keda on 100 ümber. On vaba ansti valiku võimalus lepinguarstide piirides. Toetusrahade normid on väga lähedal seaduses lubatud suurimatele normidele. Konstateeritakse kindlustusmaksude tasumise korralikuma muutumist, tänu maksmapandud administratiivkorras sissenõutavate summade lisaraha seadusele. Haigekassa on aruandeaastal asutanud oma apteeği, mis algas tegevust 7. veebr. 1937. a. Aruandes märgitakse, et arstiabi tarvitamine on väga tihe — 9,2 visiiti iga liikme peale aastas.

Peakosolek kinnitas aruande ühel häälel.

4. Juhatusese liikmete arv määrati seitsme liikme peale. Tasu otsustati juhatusesele maksa endises suuruses. Salajasel hääletusel valiti juhatusese liikmeiks: Mihkel Toom, Oskar Koplus, Aleksander Assor, Erich Neumann, Arnold Laane, Eduard Paide ja Erich Väärand; peale viimase on kõik endised juhatusese liikmed. Juhatusese liikmete asemikeks valiti: A. Grünberg, N. Stamberg, A. Koolmeister, E. Kaiv, E. Saar, M. Vaik ja A. Maisel. — Juhatusese liikmete valimise protseduur venis liiga pikale, kuna seati üles 24 kandidaati, mille tõttu hääled valgusid laiadi ja tuli hääletamist mitu korda korrata enne, kui kõik juhatusese liikmed ja asemikud said nõutava hääleteenamuse.

5. Määruste punkt 57 täiendamise küsimus. Juhatusese aruandest selgus, et hambaarstimiskabinett on pidevalt tööga ülekoormatud, mille pärast juhatus

pani ette hilisemate kassaliikmete plombide arvu piirata ja esimese aasta jooksul anda haigekassa arvel ainult kolm plombi. Läbi-rääkimiste järele otsustas peakosolek hambaarstimiskabineti tööpinge vähendamiseks: 1) hambaarstimiskabineti sisseasetud täiendada ühe hambaarstistooli ja vastavate arstiriistadega ja 2) määruste punkt 57 täiendada lisandusega: „Esimese liikmeks oleku aasta jooksul on abiõiguslik õigustatud saama kolm plombi, järgmistel aastatel aga piiramata arvu.“

6. Revisjonikomisjon otsustati valida kolmeliikmeline kolme asemikuga ning tasu maksa endises suuruses. Revisjonikomisjon valiti tagasi endises koosseisus: G. Lind, S. Lepson ja H. Rose. Revisjonikomisjoni liikmete asemikeks valiti E. Paabo, P. Viru ja A. Erdmann.

7. Kosolekul algatatud küsimused. Volinik A. Maisel avaldas soovi, et haigekassa nooremaile ametnikele tasu tõstetaks, ja nimelt neile, kelle kuupalk on alla 70 krooni. Sellele ettepanekule vaidles vastu volinik A. Kroon, kes leidis, et enne tuleks ära oodata kassaliikmete palkade tõstmine, siis alles võiks kõne alla tulla kassateenijate palkade tõstmine.

Päriti järele, mispärast haigekassa apteeğist kassaliikmeile raha eest ravimeid ei müüda. Vastusest selgus, et see on vabamüügi-apteekide eesõigus.

Tehti ettepanek ära määrata see perekonnaliikme teenistustasu piir, millest alates neid enam ei kanta haigekassa abiõiguslike perekonnaliikmete nimestikku. Volinik A. Taim tegi ettepaneku sellaseks piiriks määrata 25 krooni. Peakosolek määras selleks piiriks 15 krooni.

Volinik Seidelbach päris järele, mispärast Haigekassade Liidu kongressi saadikuid enam peakosolekul ei valita. Antud vastusest selgus, et liidu kongress on viimasel ajal peetud enne peakosolekut ja et erakordse peakosoleku kokkukutsumine on seotud kuludega. Seepärast on juhatus kongressi saadikud valinud kassaliikmete hulgast, mida võimaldab liidu põhikirj.

Päriti järele, millal pannakse maksma uus haigekindlustuse seadus.

Puudutati veel mõningaid jooksvaid asju. Peakosolek lõppes kell 4,15 p. l.

K. L.

Virjandi ühishaigekassa 1. korraline aasta-peakosolek

peeti pühapäeval, 18. apr. 1937. a., kassa ruumides, omas majas, Eha tän. 4. Kosoleku alguseks oli 53 volinikust koos 35. Kosolek algas kell 10 homm.

Avas juhatusese esimees Th. Jürgenson, kes ka ühel häälel kosoleku juhatajaks valiti. Abijuhatajaks valiti samuti ühel häälel juhatusese abiesimees Aug. Paal, protokolli-jaks L. Tammaru, temale abiks E. Luts, mõlemad ühel häälel. Protokolli- allkirjutajaks ning häältelugejaks valiti ühel häälel Alfred Leemet, G. Mardna, V. Ojason, O. Kullerkupp ja J. Savits. Aruandjaks oli juhatusese poolt määratud asjaajaja Paul Paal.

Esimesena arutati a.-s. Viljandi Linavabriku töölise Kadri Roolaidi palvet, määrata temale surnud mehe matmiseks ühekordset toetust, vaatamata, et ta mees ei olnud haigekassa määrustele vastavalt omanud perekonnaliikme õigusi. Peakooosolek asjaga tutvudes leidis, et peakooosoleku poolt rakendamist leidnud määrused on piiriks ja aluseks, mille järgi tuleb toimida. Neid vastuvõetud määrusi peab ka peakooosolek ise austama, aga mitte toimima nende vastaselt, olgugi et südametunnistuse järele võiks teisiti talitada. Sellest välja minnes otsustas peakooosolek Kadri Roolaidi palve jätta tagajärjeta.

Järgmisena võetakse vastu ja kinnitatakse haigekassa 1936. a. aruanne volinikele kättesaadetud trükitud kujul, mille juures ühtlasi otsustatakse ühe hääle erapooletuks jäämisel, juhatusetehtud korraliku töö eest kõikide volinike poolt tänu avaldada. Juhatus ise kaasa ei hääletanud.

Sama aruande vastuvõtmise juures kantakse juhatusetehtud ette, et kinnisvara tasuvust ja tulukust ekspluateerimisel oleks võimalik veel tõsta, kui üks korter ümber ehitada. Peakooosolek otsustas ühel häälel lubada juhatusel vastavat ümberehitust vaba krediidi kasutamiseks.

Pealeselle otsustas peakooosolek ühel häälel kustutada haigekassal saamata jäänud kindlustusmaks 1925.—1929. a. likvideeritud ettevõttele kr. 288,83 suuruses, millede kättesaamine ei õnnestunud kõigist nõudmisist hoolimata.

Otsustatakse senisele revisjonikomisjonile tehtud töö eest tänu avaldada. Tehakse ettepanek valida vana revisj.-komisjoni koosseisus A. Kukku, A. Unt ja A. Käik tagasi, missugune ettepanek hääletamisel saab poolt kõigi volinike hääled. Sellega on volinikekogu avaldanud revisj.-komisjonile oma täielise usalduse ja selle uuesti aasta peale tagasi valinud. Samuti valitakse ühel häälel tagasi ka senised revisj.-komisjoni liikmete asemikud J. Savits, O. Kullerkupp ja Aug. Leemet.

Aruandja kannab ette naabermajaomaniku J. Eigo poolt juhatusetehtud esitatud suusõnalise palve, müüa temale haigekassa krundist tema krundiga ühtuvast maa-alast 113 ruutmeetri suurune maatükk. Peakooosolek asja arutades leiab, et maatüki müümine ei ole otstarbekas, kuna see alles haigekassale muretseti ja seda edaspidi maja juurehitamisel võib endal tarvis minna. Otsustatakse ühel häälel palve rahuldamata jätta.

Kinnitatakse haigekassa alla üks piskikäitis ja tehakse lõpuks läbirääkimiste all juhatusetehtud ülesandeks haigekassa suu- ja hambahaiguste ambulatooriumi töö korra kohta avaldatud seisukohtade kontrollimine. Pealeselle tutvustas aruandja koosolijaid haigekassa viljapuuaia kasutamiseks. Aed on juhatusetehtud välja renditud 3 aasta peale ja rentnikuga on sõlmitud vastav leping. Veel tutvustatakse volinikele nii ühe kui teise haigekassa tegevusse puutuva juhatusetehtud samuga, mille järele üksmeelne ja asjalik volinike koosolek lõpetatakse täpselt kell 12.

P. P.

— Narva Kalevivabriku haigekassa peakooosolek oli 22. apr. Juhatas Adolf Särg. 1936. a. aruanne kinnitati ühel häälel. Revisjonikomisjoni valiti Karl Lepp, Arnold Teras ja Vilhelm Ambos.

Otsustati ühel häälel endiste aastate eeskujul avada Narva-Jõesuus suvekooloonia 15 kohaga. Kassaliikmeile 10 ja perekonnaliikmeile 5 kohaga tingimusega, et saata kolooniasse 6 vahetust, alates 1. juunist kuni 31. augustini. Kolooniateenijate palgad jäeti endiseks.

Maksulisi lapsi otsustati kuni 15 aastani võimaluse korral kolooniasse võtta 75 sendiga ööpäeva eest.

Haigekassade kongressile saadikute saatmise küsimuses otsustati tulevikus volinike hulgas arusaamatuste ärahooldamiseks kohustada juhatuset kõikidest kongressidest ja haigekassade tegelaste nõupidamistest osavõtmiseks volinike peakooosolekud kokku kutsuda, et oleks võimalik kongressidele ja nõupidamistele saadikuid määrata kassa volinike seas.

Haigekassade Liidu XV kongressist osavõtnud saadikute aruanded võeti teatavaks.

Haigekassal oli 1936. a. tulusid: haigekassamaksudest Kr. 19.248,42, raha prots. Kr. 1.257,21.

Kulud: abiraha kassaosalisile — haiguste korral Kr. 9445,45, sünituse korral Kr. 547,23, matmiseks Kr. 563,70. Perekonnaliikmeile toetuseks: ravimise eest: vabriku haiglaale Kr. 3780, eraarstidele Kr. 1.128,25, sünituse korral Kr. 30, matmiseks Kr. 302,25, suvekooloonia kuld Kr. 1.693,55. Mitmesugused kulud: aastaaruande kokkuseadmise eest Kr. 200 juhatusetehtud ja rev.-kom. liikmete tasu Kr. 225, EHL liikmemaks Kr. 93,47, sõidukulud ja päevarahad saadikuile Kr. 215, kuukirja eest ja muud kulud Kr. 64,65. Tagavarakapitali arvati 5 prots. Kr. 962,42, 1935. a. ülejääk Kr. 308,16 ja 1936. a. ülejääk Kr. 1.254,66.

Tagavarakapitalis oli 1. I 1936. a. Kr. 13.615,73 ja 31. XII 1936. a. Kr. 18.886,31.

Aasta jooksul oli keskmiselt kassaliikmeid 663, perekonnaliikmeid 393.

Abiraha anti kassaosalistele ühes suvekoolooniaga Kr. 11.663,74 ehk 60,60 prots., perekonnaliikmeile ühes suvekoolooniaga Kr. 5.826,69 ehk 30,27 prots. kassaosaliste maksudest ja tööandjate juuremaksudest. Abiraha suurus oli $\frac{2}{3}$ palgast, sünitajaile terve palk.

Haigestumisi oli 466 juhtu: 236 meest — 3430 kaotsiläinud tööpäevaga ja 236 maist 2773 $\frac{1}{2}$ kaotsiläinud tööpäevaga, sünitatusjuhte 9, kaotsiläinud tööpäevi 257 $\frac{1}{2}$.

Kaotsiläinud tööpäevade keskmine kestus oli: meestel 14,53, naistel 11,19 ja sünitajail 28,61.

Suvekooloonia töötas Narva-Jõesuus 1. juunist 15. augustini. Kolooniat kasutasid 50 liiget ja 25 perekonnaliiget, kokku 1101 päeva. Toitluskulud olid päevas 66,2 senti, üldkuludega kokku läks koloonias viibija päevmaksma 66,2+77=1 kr. 43,2 senti.

Suri: liikmeid 5 meest ja 1 naine, perekonnaliikmeid 5 täiskasvanut ja 1 laps.

— Paide ühishaigekassa peakoosolekul 9. mail kinnitati 1936. a. aruanne ja valiti juhatusse H. Luik, P. Arme, R. Nugis, A. Põldmaa ja Roba, revisjonikomisjoni J. Piiber, O. Seppel ja Petron.

Haigekassal on keskmine liikmete arv 985.

Haigusjuhte oli 531, haiguspäevi 7802, mis teeb haige kohta 18,89 ja liikme kohta 7,92.

Sünnitusjuhte oli 178 naisliikme kohta 3, haiguspäevi 112.

Haigusjuhtude suurt arvu on põhjustanud rasked tööttingimused ja ebaterve sotsiaalne olukord, invaliidide ja haigete töölevõtmine, aga ka läbikäivate liikmete püüe saada pärast töölt lahkumist mõni päev puhkust ja haigekassalt abiraha.

Haiglais ja sanatooriumes ravisid kassaliikmed 103 juhul, perekonnaliikmed 56 juhul.

Ravikapitalil oli tulusid 11.761 kr. 68 s., kulusid 16.976 kr. 91 s., sellest arstitasu 4.581 kr. 18 s., arstirohud 6.462 kr., haigla ravi 3.785 kr. 85 s.

Tegevuskapitalist tuli võtta kassaosaliste ravimiseks — 3896 kr. 83 s.

Kassal oli tegevuskapitali tulusid 35.492 kr. 55 s., sellest kindlustusmaksed 23.523 kr. 36 s., vanu võlgasid saadi kätte 1332 kr. 18 s., vallasvara müügist 100 kr. jne.

Toetusrahadeks kulus kassaliikmeile 11.006 kr. 98 s., perekonnaliikmeile 7.483 kr. 84 s., valitsemiskulud 5.750 kr. 28 s.

1936. a. ülejääk oli 200 kr. 37 s. Tagavarakapitali oli aasta lõpul 15.635 kr. 60 s.

Suurimaks käitiseks, mis Paide ühishaigekassa alla kuulub, on Türi paberivabrik.

— Rakvere ühishaigekassa peakoosolekult. Rakvere Ühishaigekassa volinike peakoosolek peeti pühapäeval, 18. aprillil, haigekassa oma majas Rakveres 38 voliniku osavõtul. Juhatas koosolekut Joh. Aboh, protokolliis G. Horn. 1936. a. aruanne, milles läbikäiku 50.000 kr. piires, kinnitati üksmeelselt ja avaldati juhatusele tänu otstarbekohase ja hoolika asjaajamise eest, mille tagajärjel võimaldus aasta lõpuks täita tunduv ülejääk, mille abil kustutati maja ehitusvõlga suuremas summas kui nähtud ette eelarves. Üldiselt on läbikäigud olnud 30% suuremad eelarvest. Kassa on suutnud täita oma ülesandeid tööliste arstiabi ja haigusabiraha andmisel korralikult, kuna ravi on muutunud paremaks ja abirahad suuremaks.

Juhatusse valiti Joh. Aboh, M. Peterson, Paul Müürsepp, Joh. Mikkone (endised) ja Ernst Pistmann (uus), revisjonikomisjoni Karl Loorits, Al. Kübar (endised) ja Arn. Kalbus (uus).

Läbirääkimistel vastuvõetud resolutsioonis toonitati pensioniseaduse laiendamise vajadust tööliste kindlustamise osas õnnetujuhtumite vastu, kuna kindlustusühisustest on praegu õnnetutel raskendatud pensioni saamine. Seda võiks teha pensioniseaduse alusel viimase laiendamise korral ja likvideerida kindlustuskassad. „Virumaa Teataja“.

— Nõutakse sotsiaalkindlustuse laiendamist. Laupäeval ja pühapäeval peeti Tallinnas haigekassade kongress. Nagu kongressil antud ülevaatest selgus, on suurem osa haigekassadid lõpetanud möödunud aasta aineliselt rahuldavalt. Ainult kaheprotsendiline maks ei kata ravikuludid, mispärast on tulnud lisa võtta teistest tuludest. Ka oli üksikutes haigekassades õige rohkesti haigeid, mispärast mõnedes haigekassades on tulnud abistamisnorme kärpida.

Haiguskindlustusest refereerisid L. Johanson ja V. Luksepp. Uhel häälel võeti vastu resolutsioonid, milles rõhutatakse haiguskindlustuse ümberkorraldamise asemel kehtiva haiguskindlustuse täiendamist ning selle ulatuse laiendamist kõigi teenijate ja tööliste kohta. Haigekassadele jäetagu senine omavalitsus ning uusi vabriku- ja kutekassadid juure asutada ei tule. Ka võeti vastu otsus, et ka edaspidi peab kassaosalistele antav arstiabi olema tasuta. „Sakala“.

— Haigekassade tegevuse ülevaateid tuli ruumipuudusel välja jätta. Avaldame edaspidi.

Peakoosolekute lühikesed kirjeldused ja aruannete kokkuvõtted „Töö ja Tervises“ avaldamiseks tuleks koostada haigekassade asjaajajail. Terveid aruandeid ja protokolle „Töö ja Tervises“ ära trükkida on võimatu.

Iga haigekassa asjaajaja peaks ise selle eest hoolitsema, et tema haigekassa tegevusest ka teised haigekassa tegelased saaksid „Töö ja Tervise“ kaudu vajalist informatsiooni.

— Lapsi puhkekodusse saata haigekassa kulul otsustas Balti Puuvillavabriku viimane peakoosolek. Puhkekodusse saadetakse suvel need lapsed, kelle tervisele seda arst tarviliseks peab. Puhkekodus võib laps olla kuni 2 kuud.

Sotsiaalkindlustus

— Uus haiguskindlustusseadus teoksil. Sotsiaalministeeriumi poolt välja töötatud haiguskindlustuse seaduseelnõu kohta on üksikute kodade poolt ministeeriumile esitatud rida soove ja täiendusetpanekuid. Need soovid on mitmeti vastukäivad ja sotsiaalministeerium peab nüüd kaaluma, kuidas neid kooskõlastada ja mil määral neid arvestada saab. Kõnesolev haiguskindlustuse seaduseelnõu on üldse õige ulatuslik ja seetõttu on siin veel terve rida asju kaaluda, enne kui võimalik on seadust maksma panna. „Postimees“.

— Ülevaade haiguskindlustusest Eestis. „Eesti Arstis“ nr. 4 1937. a. on avaldatud dr. Paul Teas'e poolt ülevaade haiguskindlustusest Eestis, käsitades haiguskindlustuse ulatust, haigekassaliikmete arvu, haigekassa valitsemist, tuluallikaid, sammeid ja ravikordlust. Ülevaates on nimetatud, et haiguskindlustus puudub täiesti põllutöölisel, kaubanduses tegelevail isikul ja meremeestel. Kuid pealeselle on veel haiguste vastu kindlustamata majateenijad, kodutöölised, osa käsitöölisi ja teisi töölisi.

1. dets. 1935. a. oli haiguste vastu kindlustatud 33.556 meest ja 17.806 naist. Kassaliikmeid ühes perekonnaliikmetega on 81.238, see on umbes 7% elanikest Eestis; üldtööliste arvust (1. märtsil 1934. a. oli töölisi 199.638) kuulub haigekassade alla 25,7%.

Haigekassadest oli juulis 1935. a. liikmeid kõige enam Tallinna Ühishaigekassal — 21.350 liiget ja 10.436 perekonnaliiget, siis Tartu Üldhaigekassal 6061 liiget ja 4008 perekonnaliiget, Pärnu Ühishaigekassal 2711 liiget ja 1542 perekonnaliiget, Kreenholmi haigekassal 2646 liiget, teistel vähem. Kõige väiksem oli Rosen ja Ko. haigekassa 25 liikme ja 33 perekonnaliikmega, siis Loxsa tehaste haigekassa 156 liikmega, Põltsamaa Ühishaigekassa 205 liikmega, Kohila paberivabriku haigekassa 297 liikmega jne.

1. jaan. 1934. a. kuulus sundusliku haiguskindlustuse alla 3672 ettevõtet.

Kirjeldades ravikorraldust märgib dr. Teas, et haigekassad, kes on võtnud enda peale arstiabi korraldamise, on loonud laialdase organisatsiooni kindlustatute ravimiseks. Arstiabi toimum peamiselt kahe süsteemi järgi. Ühed haigekassad võimaldavad oma liikmeile ambulatoorset arstiabi arsti vaba valiku põhimõtetel, kusjuures arstidega on tasu suuruses saavutatud kokkulepe. Statsioonarne ravi toimub haiglais, milledega haigekassadel on samuti kokkulepe. Nii oli haigekassadel 1934. a. oma liikmeile ja nende perekonnaliikmeile arstiabi andmiseks sõlmitud lepingud 399 arsti, 60 hambaarsti, 53 ämmaemanda, 6 velskeri, 37 masseerija, 57 haigla, 7 eri raviasutuse, 6 sanatooriumi, 2 koloonia, 10 laboratooriumi ja 159 apteegiga. Neis haigekassades toimub kassaliikmete ravi täiel määral haigekassade arvel, kuna perekonnaliikmeil tuleb harilikult teatud % ravikuludest endil kanda.

Teised haigekassad on korraldanud arstiabi oma liikmeile teisiti, nimelt palgaliste arstide kaudu. Siia liiki kuuluvad Tallinna Ühishaigekassal on 1935. a. peale oma haigla 86 voodiga, kirurgia-, sise-, naiste- ja sünnitusabi osakondadega, pealeselle suur ambulatoorium (polikliiniku sarnane) sise- ja kopsuhaiguste, naistehaiguste, silmahaiguste, kurgu-, kõrva-, nina- ja närvihaiguste kabinetidega, 11 väheamat ambulatooriumi, hammasteravikabinetti 6 hambaarstile, röntgenikabinetti, üks elektriravi-asutus, üks masseerimiskabinetti, üks keemilis-bakterioloogiline laboratoorium ja üks apteek. Neis Tallinna Ühishaigekassa ravi-asutuses töötas palgalistena 1935. aastal 34 arsti, 11 velskerit, 14 öde, 9 hambaarsti, 13 masseerijat, 43 rohuteadlast ja 30 muud tervishoiupersonaali kuuluvat. Pealeselle on Tallinna Ühishaigekassal leping 12 maa-arstiga, 3 hambaarstiga, 12 ämmaemandaga, 7 haiglaga, 4 sanatooriumiga, 2 kolooniaga ja 15 apteegiga.

Oma suvikolooniad on Tartu Ühishaigekassal umbes 75 voodiga Udernas ja Narva lina- ja Narva kalevivabriku haigekassadel umbes 15 voodiga.

Lõpuks juhib dr. P. Teas tähelepanu sellele määramatule tähtsusele, mida omavad haigekassad meie rahva tervishoius: „Kuna tundub, et haigekassade võrk alatist näitab laie-

nemise tendentsi, samuti suurenevad järjest haigekassade ülesanded rahva, eriti aga meie tööliiskonna tervishoiu tõstmises, arvan, et arstkont peaks seda töövälja enam silmas pidama“.

— Balti Puuvillavabriku tööliste nõudmisi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal. Vabriku tööliste üldkoosolek oli 18. apr. k. 10.30 kino „Arsi“ ruumides. Osavõtjaid oli 466. Töölisnõukogu tegevusest andis aru V. A do, mille järele võeti vastu resolutsioonid, kus nõutakse:

1) et elektrituled, mis praegu on masinate kohal liig kõrgel, lastaks hiljemalt sügiseks madalamale.

2) Tööliste palgad ei suuda praeguse elukalliduse juures rahuldada algelisimaidki elunõudeid. Seepärast esineda vabrikuvallitsusele, et tõstetaks tööliste palku 20% ulatuses, selleks volitada töölisnõukogu astuma selle teostamiseks kõiki tarvilisi samme.

3) Käitiste tööliste ravimiseks palgata arste, kes on töölistele vastuvõetavad ja seisavad oma ülesannete kõrgusel ega saada haigeid otsima abi direktori juure jne.

4) Käitise tööliste surma puhul tuleks matuste toetamiseks iga tööliste palgast võtta ühekordselt 10 senti. Raha otstarbekohane kasutamine ja järelevalve panna töölisnõukogule.

5) Puhkust töölistele tuleb võimaldada endiste aastate eeskujul, s. o. võidupüha ja jaanipäevaga järjestikku.

6) Poolimise jaoskonnas töö nr. 6—20-ni, kuduajatel Derjuga töö ja ketruise jaoskonnas 316 värtnaga masinatel tuleb tööhindu tõsta.

7) Vabrikumajades kortereis tehtagu remont vabriku kulul.

8) Vabriku vallitsus ehitagu juure uusi elumaju.

9) Palk kantagu palgaraamatusse õigesti sisse.

Tööliiskojade tegevusest kõneles V. A do. Vastu võeti soovivaldus, kus üteldakse, et hädakisa töölistele palgalise puhkeaja 12 päevani pikendamise vastu, eriti praegusel ratsionaliseerimise ajajärgul, ei ole põhjendatud, tööliste töötasud on madalad. Mõned ringkonnad on alati seisnud tööliste olukorra parandamise vastu, ilma et neil selleks peale omakasu muid põhjusi oleks. Tööline vajab samuti kui iga teinegi inimene puhkust.

Palgalise puhkeaja pikendamise toetamiseks otsustatakse töölisnõukogu poolt riigivanemale saata märgukiri.

Sotsiaalkindlustusest kõneles L. Johanson. Vastu võeti otsus, milles rõhutatakse, et tööliste vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seadus on hädavaajaline. See kindlustus peaks haarama ka praegusi vanu töölisi. Selle kindlustusseaduse järgi on kisendav vajadus.

Otsustati esitada vastav märgukiri.

Organiseerimisest kõneles E. K adakas. Võeti vastu otsus, milles konstateeritakse organiseerimise tähtsust ja selle vajadust, leides, et ainult ametiühingu kaudu võib saavutada paremaid töö- ja palgatingimusi ja otsustati kollektiivselt astuda Eesti tekstiiltööliste ühingu Tallinna osakonna liikmeks.

Veel otsustati esineda sooviga, 1) et päevatöölise palgad viidaks ühele tasemele, vähimalt 2 krooni peale, 2) et vabriku ruumides dopeltaknad suveks eest ära võetaks parema õhu saamiseks, 3) et 4—6 masinaga töötamine jäetaks vabatahtlikuks ja hinnast ei arvataks maha 10%.

Kõik otsused tehti ühel häälel.

— Töölise vanadusekindlustus on väga kiire küsimus. Pühapäeval, 4. aprillil, peeti „Võitleja“ ruumes Eesti tekstiiltöölise ühingu Narva osakonna aastakoosolek, millest võttis osa 350 liiget. Narva osakonnal on umbes 1400 liiget, kelledest liikmemaksu on tasunud 900 ümber. Koosoleku avas esimees J. Kabral. Koosoleku juhatajaks valiti A. Anijago ja A. Särg ning protokollijaks Varšavski. Läänud aasta aruanne kinnitati. Sissetulek oli 1994 kr., väljaminek 1861 kr. ja ülejääk 133 kr.

Referaadiga esines L. Johanson teemal: „Töölise kindlustamine, eriti vanaduse ja töövõimete vastu“. Referent leidis, et invaliidisuse kindlustamise seadus on vajaline riigi ja rahva olemasolu seisukohalt. Tekstiiltöölise palgad on madalad ja elutingimused rasked, mis pidurdanud rahva juurekasvu. Kõneleja leidis, et laste surevus on suur.

Viimasel ajal on töoviljakust tõstetud, kuid töölise elutingimused on jäänud peaaegu samasugusteks. Praegu annavad mõned vabrikud vanadele töölisele 3—4 krooni kuus, missuguse summaga aga pole midagi peale hakata. Kõneleja leidis, et praegu väljatöötamisele võetud seadus peaks ka haarama leski ja vaeseid lapsi ning ühes sellega peaks ka korraldatama töölise perekondade abirahad nii, et lasteabiraha ei maksaks töösturid otsekohe, vaid et lasteabiraha maksmine sünniks haigekassade kaudu, sest vastasel korral oleks lasterikastel perekondadel raske leida teenistust.

Ühes sellega otsustati koosolekul märgukiri esitada ministereeriumile, et invaliidisuse seadus ühes lasteabiraha seadusega kiires korras ellu viidaks.

Teise referaadiga pidi esinema Eesti tekstiiltöölise ühingu esimees E. Kadakas, kes aga Narva ei olnud sõitnud. Tema asemel esines referaadiga A. Anijago, kes kõneles töölise organisatsioonist ja oma kapitali hoidmisest. Ta leidis, et töölisel tuleks asutada oma ühiskauplus.

Juhatus valiti 9-liikmeline, kuhu pääsid: Kreenholmist — Anijago, Mölder ja Treiberg, Linavabrikust — Ustav ja Tuha, Kalevivabrikust — Raus ja Turk, „Villast“ — Vist ja Kalviste. Revisjonikomisjoni valiti Särg, Kabral ja Tilk.

Hiljem jagas juhatus omavahel ametid järgmiselt: esimeheks V. Mölder, abiesimeheks R. Tuha, sekretäriks Raus, laekuriks A. Anijago. „Põhja Kodu“.

— Õlitööstusrajooni oma haigekassa asutamist põhjendas põlevkivitööstuse piirkonna töölisnõukogu liikmete ja nende asemike esimesel konverentsil Kiviõlis Kohtla-Järve haigekassa esimees F. K a u k s, kõneldes haigus-

kindlustusest. Uute ühishaigekassade ringkondade loomisel peab õlitööstuse piirkond moodustama iseseisva ringkonna haigekassa. Õlikivitööstuses on omad kutsehaigused, vigastusi on röhkesti. Kiire ja vastava ravi korraldamine toimuks kaevanduste ühishaigekassa kaudu kõige otstarbekamalt. Ühishaigekassa avaks kaevanduste piirkonnas tarvilised haigemajad, apteegid ja palkaks arstid. Ka võib haigekassa hoolitseda kaevandustöölise laste eest, kes praegu tihti tolmus, õligaasis ja poris peavad elama. Ka randa võib asutada laste suvekooloonia.

— 477 tööõnnetust põllumajanduses oli 1. maist 1936. a. kuni 1. aprillini 1937. a. Jääva töövõime kaotusega on lõppenud 28 juhtu ja surmaga 3 juhtu, teised — tervenemisega. Põllutöölisi, kes õnnetusjuhtude vastu kindlustamise seaduse alusel pensione said, oli möödunud eelarveaastal 36, abirahasaajaid 113. Riigil tuli tasuda ravikulusid 7500 krooni.

— Vanaduse ja töövõimete vastu kindlustamise seaduse eelnõu põhialuseid arutatakse ametkondadevahelises komisjonis.

— Haiguskindlustuse laiendamist hooajatöölisele ka selle aja kohta, kus nad kannatavad hooaja töötaolu, nõudis ehitustöölise konverents.

— Umbes 2000 naist Poolas on ametlikel andmeil 1935. a. oma elu lõpetanud enesetapmisega. Peapõhjus — vaesus ja viletsus.

— Sajad tuhanded naised on Saksamaal tööta, kannatades äärmist puudust.

— Haiguste vastu kindlustatuid oli 1935. a. L ä t i s 172.279. Kindlustatud on kõik töölised ja teenijad, välja arvatud riigiteenijad ja põllutöölised.

Töökaitse

— Ettevõtete ja asutuste kutseoskuse eelnoost kirjutab „V. M.“: Haridusministeeriumi kutseoskuseosakonnal on valminud majandusliku kutseoskuse seaduse projekt, mis tuleb lähematel päevadel läbivaatamisele ja söelummisele komisjonides. Majandusliku kutseoskuse seadus on koostatud analoogilisena meistrite ja õppinud töölise kutseoskuse seadusele.

Seadus võtaks oma alla majanduslikud, esijoones kaubanduslikud ettevõtted, siis kreediatusused, kindlustusasutused, ühistegelised ettevõtted, restoranid, võõrastemajad jne. Mitmesuguste ettevõtete arvamine seaduse alla toimuks seaduses ettenähtud organi — nõukogu äranägemisel ja otsusel.

Seaduse alla langenud asutuse juhtivad ja asutuses tegutsevad jõud kuuluvad seega juba majandusliku kutseoskuse nõude alla. Säärast kutseoskuse nõuet ei teki isikute kohta, kes teenivad asutustes, mis ei kuulu majandusliku kutseoskuse seaduse alla.

Nõukogu kuuluks haridusministeeriumi juure ning tema määrab kodukorra, õpilaste alammäärad, eksamite tingimused jne. Nõukogusse kuuluksid haridusministeeriumi kut-

seoskuseosakonna, majandusministri juhtimise all oleva kaubandusosakonna, kaubandus-tööstuskoja, ühistegevuskoja ja eraettevõtete ametnike kohta esindajad. Kohtadel toimetaksid seda tööd majandusoskuse ametid.

Majandusõpilased õpiksid lepingu alusel. Vastavalt seadusele toimuks ka nende liigitamine: 1) õppinud kauplejaks ja õppinud ametnikuks, 2) vanemaks õppinud kauplejaks ja ametnikuks ning 3) õppinud äri- ja büroojuhatajaks. Selle liigituse alusel võiksid igal alal tegutsesjad kanda ka oma spetsiaalnimetust (kelner, vanemkelner jne.). Seadus määrab kindlaks ka iga liigi õigused ja ülesanded.

Tööaeg

35—40-tunniline töönael pandi kehtima triikitööstuses Viktoria osariigis Austraalias. Senini oli päeval 41—44-tunniline, edaspidi päeval 40- ja öösel 38-tunniline töönael.

— 48-tunniline töönael pandi maksma Belgia tolliametnikele.

— 5-päevane töönael on Belgia keemiatööstuses.

— Tööpäev Belgia mäetööstuses ei või kesta üle 7½ tunni päevas ja üle 45 tunni nädalas.

— 44-tunniline töönael saapatööstuses pandi maksma Iiri vabariigis. Seni tehti nädalas 48 töötundi.

— 40—42-tunnilise töönaela teostamisele asutakse Itaalias.

— Töönaela pikkus Hollandi metallitööstuses oli 1. juulil 1936. a.: 46—48 tundi — 18.132 töölisel, 33—45 t. — 4628 töölisel, 30—32 tundi — 238 ja alla 30 tunni 505 töölisel.

— Jõuvankrite juhtide tööaeg Hollandis ei või tõusta üle 10 tunni päevas ja üle 55 tunni nädalas.

— Pagarite öötöökeeld Iirimaal teostati 14. aug. 1936. a. seadusega, mille järgi öötöö on keeldud 7 tunni kestel, mille hulka peab kuuluma ka ajavahemik kella 23—5, eranditega kella 4-ni.

— Palgalist puhkust tööliste Inglismaal antakse aastas 1—2 nädalat.

Palgalise puhkeaja rahvusvahelise konventsiooni ratifitseerimine ja seadustega elluviimine leiab järjest enam teostamist.

— Turbatöölise tööaeg ei või Iirimaal kesta üle 10 tunni päevas ja üle 48 tunni nädalas. Naised ja noored võivad töötada kella 8 ja 22 vahel.

— 48-tunniline töönael Tšehhoslovakkia raviautustes pandi maksma 12. sept. 1936. a.

Töötasu

— Tööliste palgaolud Inglismaal on ühenduses majandusliku tõusuga paranenud, kuigi streike on olnud vähem kui teistes maades. Palkade kõrgendusi on olnud söetööstuses, raueteedel ja ehitustööstuses. Puuvillatööstuses tõsteti 100.000 töölise palka 5% ja villatööstuses 200.000 töölisel 10%. Inglise tööministeeriumi andmeil oli eelmisel aastal palkade netotõus nädalas 422.000 naelsterlingit

3.520.000 töölise kohta. Töövõitluste tõttu kadumaläinud tööpäevade arv oli samal ajal vähem kui aasta tagasi.

Kõrgekonjunktuuri tõttu oli töötulide ja streigihävarduste arv „normaalselt kõrge“, kuid suurem osa töötulistid lahenes läbirääkimiste teel. Ametiühinguil on Inglismaal juba pikemaajalised kogemused kollektiivlepingute sõlmimiseks ja läbirääkimiste tehnikaks. Samal ajal on kollektiivlepingud muutunud tugevate ametiühingute surve paratamatuks vahendiks töö- ja palgaolude korraldamisel.

— Palgaametid Viktoria osariigis Austraalias määravad töötasu ja tööaega, otustavad tööliste ja tööandjate vastastikkuseid kohustusi, töötingimusi ja teisi töökaitse küsimusi.

— Jootraha kohta Hiina võõraste- ja söögimajades on maksmas korraldus, mille järgi arvele juure arvatakse 10%, mis läheb teenijale.

— Tööaega Saksamaal on pikendatud. Jõuvankrite juhtidel, kutsaritel jne. on töönael 60-tunniline. Ehitustöölisel lubatakse ületunde 20%-lise lisatasa.

— Palga alam-määrad puuvillavabrikute tööliste on maksmas Portugalis.

— Põllutöölise uus seaduseelnõu on „U. Eesti“ teatel valminud ja saadatud tutvumiseks seiskoha võtmiseks vastavaile ametasutustele. Lehe lootus, et see seadus kehtima hakkaks juba käesolevaks põllutööhooajaks, ei ole seni täitunud. Praegu on kehtiv põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seadus.

— Tekstiiltöölise palkadest kõneles üleriikliku tekstiiltöösturite ühingu peakoosolekul 24. märtsil dir. J. Kukk, kes tähendas, et tööpalgad moodustavad meie tekstiiltoodangu väärtusest ümarguselt 20%. Tekstiiltööstuses töötab 11.370 inimest, seega 26,6% meie tööstustöölisist. Üksikuil aladel töötas: puuvilla alal 3931 inimest, villa alal 2248, lina alal 2185, kunstsiidi ja trikootaazi alal 2200, mitmesugustel muudel aladel 806. Keskmine tunnitasu oli 1936. a. 27,7, palkade kogusumma Kr. 6.208.000. —

1936. a. kevadest alates on palgakõrgenduse nõudmisele osa töösturite poolt vastu tulnud, palgakõrgendused on ulatunud 5—12% senisest tasemest. Töösturite ühing on soovitanud ühes ja samas piirkonnas ja ühel ning samal tootmisalal töötavate tööliste palgad võimalikult ühtlustada. Dir. J. Kuke arvates ei saa edaspidistele üldistele palgakõrgenduse nõudmistele töösturid praeguses olukorras vastu tulla.

Selle direktori seletuse peale olgu vaid niipalju tähendatud, et töösturid pole kunagi rutanud seletama, et nad võivad palgakõrgendusele vastu tulla. Meie arvates võib tekstiiltööstuses tööliste töötasu suurendada. Tekstiiltööstuses on töö intensiivsus suurenenud, ühe töölise peale langev toodangu osa tõuseb. Tekstiiltööstus on annud tööstureile suuri tulusi. Tekstiiltöölise palgad on madalad. Viimaste aastate elumaksimume tõusule vastavalt on küll ka tekstiilkaupade hinnad tõusnud, kuid tööliste palgad on vaid osaliselt

tõusnud, ja sedagi vaid 5—12%, nagu direktor ise märgib, kuna aga elumaksumus on tõusnud üle 50%.

— Töölisi tuuakse Poolast Eestisse põllutööle. Osa välistöölisist on juba siia jõudnud. Kavatsetakse tuua vähimalt 700—800 töölis. Välistööliste sissetoomine mõjub põllutööliste paljadele vähendavalt.

Tööliste puudust Eestis praegu ei ole. Petserimaal on töötahtjaid külluses, leidub neid ka mujal aleveis, linnades ja maal.

Lastekaitse

— Alaaliste ja naiste tööädalat Uues Lõuna-Walesis on vähendatud 48 tunnilt 44 tunnini.

Tervishoid

— Gripi tekitajat uuritakse Leningradi Pasteuri-nimelises epidemioloogia-instituudis. Gripi tekitajaks peetakse mingit viisust, mida nõrkades ammustes looma naha alla pritsides saadi hobustelt ja sigadelt seerumit, millel on omaduseks suure hulga viisuste hävitamise võime. Selle seerumiga loomade juures katsetamine on tõendanud, et ta mõjub haigust ärähoidvalt ja ravivalt. Katsetamist jätkatakse.

— Suur sündimuse tõus SSSR-is. Moskvas sündis tänavu esimese kolme kuu jooksul 32.632 last, läinud aastal samadel kuudel 18.246. Lahutuste arv vähenes 61% võrra. Leningradis sündis tänavu esimese kolme kuu jooksul 9609 last enam kui läinud aastal samal ajal. Sündis 3 kuu jooksul 22.937 last. Leningradi oblastis sündis tänavu jaanuaris 12.526 ja veebruaris 1338 last või 3184 last enam kui 1936. a. samadel kuudel.

— Rõugeid kaovad ka Venest. 1936. a. oli 400 rõugehaiget, kuna 1927. a. oli neid 14.154 ja enne maailmasõda üle 100.000 aastas. Tänavu jaanuari- ja veebruarikuus ei olnud ühtki rõugehaiget.

— Uusi elukortereid Leningradis ehitatakse tänavu 300.000 kvadraatpindala suuruses, peale selle 40 uut kooli, 70 imikute söime, sünnitusmaju 1400 kohaga ja haigemaja üle 1500 kohaga. Uued ehitused püstitatakse peamiselt linna äärtesse. — SSSR-is ehitatakse tänavu ka 19 uut leivavabrikut, mis ööpäeva jooksul küpsetavad 1.306 tonni leiba. — Odesa lähedale ehitatakse kuurort 800 lapse tarvis.

— Akadeemik M. N. Pavlovi mälestuseks ja töö jätkamiseks on SSSR-i seaduste akadeemia juure asutatud uus Pavlovi-nimeline instituut, mille koosseisus on 42 teadlast, nende hulgas Vene tähtsaimad füsioloogid. Pavlovi eksperimentaal-geneetika-laboratooriumi laiendamiseks kulutati läinud aastal 3,5 milj. rbl., laboratooriumi teaduslikuks tööks 1 milj. rbl. — Vene geniaalse füsioloogi tööde populariseerimiseks peetakse Moskva arstiteaduse instituudis eriloenguid. Pavlovi mälestuseks on määratud rida stipendiume uurimistöde tegemiseks ja antakse välja eriraamatuid. —

Ruumides, kus Pavlov töötas, avatakse temanimeline muuseum.

— Külmad tööruumid. Tallinna linna tervishoiukomisjoni viimasel koosolekul tõi dr. Ojakäär näiteid tööruumide temperatuuri kohta, mis näiteks mõnes šokolaaditshases talvel on vaid 0°. Otsustati pöörduda linnavalitsuse poole, et see omalt poolt juhiks sotsiaalministeeriumi tähelepanu sellele, et puuduvad vastavad töölise elu ja tervise kaitse määrused, mis tõsemalt käsitelksid ka tööruumide tervishoidlikke nõudmisi.

— Sündis Harkovi oblastis (Ukrainas) tänavu veebruaris 1.114 last enam kui jaanuaris, märtsis 1.369 last enam kui veebruaris. Sündimus tänavu aasta esimesel veerandil suurenes selles oblastis võrreldes 1936. a. esimese veerandiga 23.000 inimese võrra. — Sündimuse tõusu näitavad ka teised oblastid. Nii sündis Bakus tänavu 3 kuu jooksul 2261 last enam kui samal ajal läinud aastal, Krasnojarskis 1796 last enam jne.

— Laste kuurortide ja sanatooriumide asutamine on üks SSSR-i sotsiaalkindlustuse ülesandeid. Näiteks Jalta lähedal on laste tarvis kuurort „Arten“, kus 11 a. kestel on olnud 16.000 last 67 rahvusest. Laste tarvis on peale magadistubade kontsertsaalid, lugemistoad, kabinetid noortele leiduritele, spordi- ja mänguplatsid jne. Kuurortide peale kulutatakse tänavu 50 milj. rbl.

— Emade ja lastekaitse SSSR-is. Sünnitusmajades Venemaal oli kohti 1914. a. ainult 6824, 1936. a. 48.250, söimesed kohti 1913. a. 11.000, 1934. a. 5.100.000. Viimased aastad on seda arvu tunduvalt suurendanud. Sünnitusabiraha makseti 1927. — 1928. a. 29.639.000 rbl., 1936. a. 330.500.000 rbl. Imetus- ja väikelaste toitmise raha makseti 1927.—1928. a. 62.491.000 ja 1936. a. 154 miljonit rbl. Sama aja kestel on kulud lastesöömetele tõusnud 63.032.000 rbl. 183 miljonit rublani, lasteaiadadele ja mänguplatsidele 37.206.000 rublalt 280 miljonit rublani, laste sanatooriumidele ja laagritele 3.096.000 rublalt 47.736.000 rublani. Tütarlaste arv koolides on 46,9%, tehnikumides on naisõpilaste arv tõusnud 37,6 pealt 44,1%-ni. Selle tulemusena näitab SSSR-is suremus suurt langust ja sündimus suurt tõusu.

— Rõugehaiguse juhtumeid on tänavu olnud Petserimaal ja Petseri linnas.

— Koolipõrandate õlitamist arvustab dr. M. Püü mets, käsitelles „Tervis“ nr. 4 — 1937. a. koolitervishoiulisi küsimusi. Õli seob teatava osa tolmu ja ei lase seda kohe õhku tõusta, kuid seda vaid esimesil nädalail pärast põrandate õlitamist: paari-kolme nädala järele kuivab õli ja tolm tõuseb õhku, ka see tolm ja mustus, mis alguses õliga oli seotud. Tolm ja mustus tuleb iga päev pärast koolitöö lõppu kooliruumidest välja pühkida. Õlitatud põrandad kuluvad ka kiiremini kui õlitamata põrandad. Põrandalauad olgu siledad ja täiesti üksteise vastas, et pragude vahele ei koguneks mustust ja tolmu. Põrandaid tuleb pesta leelise ja seebiga ning pärast ärakuivamist katta kuuma värnitsaga, mis teeb põrandalauad tihedaks ja vastupidavaks ega lase ka tolmu tungida laudadesse. Säärast pese-

mist ja värnitsaga katmist tuleb toimetada vähimalt kaks korda aastas. Pärast pühkimist võib põrandaid üle tõmmata villase lapiga, mis on niisutatud seguga, mis koosneb petrooleumist, põrandaõlist ja tärpentiinist suhtes: 10:1,5:0,5. Puhastamise ajal ja 1—2 tundi pärast puhastamist peavad aknad olema lahti.

— Värskest ja halvast õhust ütleb dr. med. M. K a s k „Tervises“ nr. — 1937 muuseum:

Värske õhk ergutab seedimist, ainetevahetust, karastab ergukava ja suurendab vastu-panu mõningatele haigustele... Õhk muutub halvaks eeskätt inimeste hingeõhust, mitmesugustest kehast levivatest gaasidest ja haisuainetest, lagunevatest toiduainetest jne... Kui halvast õhust on elatud pikemat aega, mõjutab see tervist väga mitmel viisil, vähendab elujõudu, energiat ja vastu-panu. Millised kõik on kroonilise halva õhu poolt tekitatud haig- lased nähtused, selle kohta pole täit selgust, niisama ka selle kohta, kuidas halb õhk neid nähtusi esile kutsub. See on ka sageli väga raske, kuna eriti vaesemad rahvakihid kannatavad halva õhu all ja siin ei tea, mis oleneb halvast õhust, mis kitsast elukorterist, puudu- likust toitlustamisest, ületöötamisest, une- ja puhkuse puudusest, murest ja muudest häda- dast.

— Ruumipuudusele Tallinna linna keskhai- gas juhtis linna tervishoiu komisjoni koosole- kul tähelepanu L. J o h a n s o n. Ei ole ruu- mipuudusel võimalik kõiki haigeid, kes seda vajavad, haiglasse paigutada. Ka erahaiglais ei ole ruumi. Haigla juhataja dr. Soonets ei eitanud ruumi ja voodite puudust, kuid ei pi- danud haigla laiendamist enne uute hoonete ehitamist teostatavaks. Linnanõuniku G. R e b a s e arvates saab haigla uus hoone tuleva- aasta sügiseks valmis.

— Apteegi- ja rohuasjanduse ala korralda- mise seaduse eelnõu kava on sotsiaalministeeriumis valminud. Sellega kavatsetakse asenda praegu kehtivat seadust. Kava kohaselt on apteegid tervishoiuasutused, millede üles- andeks on elanike varustamine ravimitega ning ravivahenditega. Peale selle võivad apteegid täita veel muid, sotsiaalministeeriumi far- maatsia-inspektuuri poolt lubatud, ülesandeid. Apteegid on vabamüügiga ja vabamüügita. Vabamüügi-apteegid jagunevad I ja II järku, linnades on ainult I järku apteegid. Keskmis- talt võib tulla üks vabamüügi-apteek .5000— 8000 elaniku kohta maakonnas koos linnadega. Õigus vabamüügi-apteeki asutada ja pidada on ainult linna- ja maavalitsusel ning kutselisel rohuteadlasel. Üks isik võib pidada ainult üht vabamüügi-apteeki. Käesoleva seaduse kehtimahakkamise ajal tegutsevatel haigekassa vabamüügi-apteekidel on õigus tegutseda ühel alusel I järku vabamüügi-apteekidega. Käes- oleva seaduse kehtimahakkamise ajal tegu- sevate abiapteekide pidamise õigus kustub, kui nende asemele sotsiaalministri loaga avat- takse I või II järku apteek.

Õigus vabamüügita apteeki asutada ja pi- dada on riigi- ja omavalitsusasutustel, haige- kassadel, ravi- ja hoolekanduasutustel, kes on saanud vastava loa sotsiaalministrilt. Vaba-

müügita apteekidel on õigus varustada ravi- mittega ning ravivahenditega ainult nende ülal- pidaja asutuse või ettevõtte ravialuseid, hoo- lealuseid, liikmeid ja viimaste perekonnaliik- meid, samuti nende asutuste või ettevõtete teenistuses või koosseisus seisvaid isikuid ja nende perekonnaliikmeid.

Nagu sellest eelnõust nähtub, ei ole haige- kassadel vabamüügi-apteekide avamise õigust. Säärast seisukohta ei saa pidada õigeks. Hai- gekassadel lasub ravikorraldus, ja loomulik on, kui neil on õigus ka vastavaid ravi- ja ter- vishoiuasutusi, ka vabamüügi-apteekke, avada.

EHL teateid

— Loenguid sotsiaalkindlustuse ja töö- kaitse üle. 16. aprillil korraldas Tartu Töö- lühingute Keskliit loengu aine üle „Haigus- kindlustuse päevaküsimusi“. Refereeris Hai- gekassade Liidu esimees K. L u k k. Ettekan- net kuulati huviga. Kuulajaid oli poolesaja ümber.

— Haigekassade Liidu sekretär L. J o h a n s o n pidas loenguid ja kõnesid (peale „T. ja T.“ nr. 2 avaldatud nimestiku): 4. apr. N a r v a s, „Võitlejas“, tekstiltööliste ameti- ühingu koosolekul, sotsiaalkindlustuse üle. Kuulajaid umbes 300. — 9. apr. T a r t u s, Töölisühingute Keskliidu ruumes, haiguskind- lustusest. Kuulajaid 70. — 11. apr. N a r v a s, linavabriku rahvamajas, tööliste üld- koosolekul, sotsiaalkindlustuse, töökaitse ja töötasu üle — eesti ja vene keeles. Kuula- jaid 717. — 12. apr. T a l l i n n a s, Rahvaüli- koolis, sotsiaalkindlustusest — 2 loengut. Kuulajaid 11. — 14. apr. T a l l i n n a s, Rah- vaülikoolis (Koplis), sotsiaalkindlustuse üle 2 loengut. Kuulajaid 26. — 18. apr. T a l l i n n a s Balti puuvillavabriku üldkoosolekul „Arsis“ sotsiaalkindlustuse üle. Koos 466. — 23. apr. T a r t u s, Töölisühingute Keskliidu ruumes, sotsiaalkindlustuse üle. Kuulajaid 23. — 26. apr. T a l l i n n a s trükitööliste ametiühin- gus haiguskindlustuse eelnõu üle. Kuulajaid 24. — 5. mail T a l l i n n a s tööliskoja vali- jasmeestele ja töölisvanemale referaat tööaja lühendamise üle. Kuulajaid 95.

— E. Trükitööliste Liidu puhkekodu ava- mine Aegviidus oli 1. mail. E. Haigekassade Liidu poolt võtsid osa juhatause liige, töölis- koja abiesimees F. K a u k s ja EHL sekretär L. J o h a n s o n, kes oma tervituses märkis lühidalt neid nõudmisi, mida proletariaat 1. mail rõhutab.

— Loengud sotsiaalkindlustuse üle. Pai- des kõneles L. J o h a n s o n pühap., 9. mail, Ühishaigekassa volinike peakoosolekul töö- kaitsest ja haiguskindlustusest ning avalikul koosolekul raekojas omakait- sest ja sotsiaalkindlustusest.

— Uus lepinguarst J. Vares-Barbaruse ase- mel. Pärnu ühishaigekassa uueks lepinguarst- tiks tervislikel põhjusil lahkunud dr. Joh. Vares-Barbaruse asemele on palgatud dr. Blank, arvates 1. aprillist. „U. Eesti“.

Miimesugust

— **Rahvusvaheline Ametiühingute Liit** on korraldanud igal aastal eri mais ametiühingulisi kursusi n.-n. noorametiühinglasile. Neil kursusel on käsitletud ametiühingulisi, majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi, mis antud momendil on eriti tähtsad rahvusvahelises ametiühingulises liikumises. Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu juhatus on otsustanud käesoleval aastal korraldada sellased noorsoo-kursused Rootsi Ametiühingute Kesklidu koolis Brunnsvikis 15.—22. augustini s. a. Eesti ametiühinglasist on õppinud Brunnsvikis ametiühingute koolis kaks kuud endine kesklidu organisaator J. Mihkelson. Käesoleva aasta kursuste kavasse on võetud ettekandeid järgmistelt aladelt: Rahvusvaheline Ametiühingute Liit, selle areng ja ülesanded, tegevusviisid ja tulemused, Rootsi Ametiühingute Liidu organisatsiooniline ehitus ja areng, ametiühinguline liikumine muudes Skandinaavia maades (Daanis, Norras ja Soomes), Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu tegevuskava ja majanduspoliitiline programm ning lõpuks osavõtjate ettekanded vastavate maade majanduspoliitilisest olukorrast. Pärast ettekandeid järgnevad diskussioonid. Kursusist osavõtjail tuleb osata rootsi ja inglise keelt. Kõigist Skandinaavia maist ja Inglismaalt oodatakse rohket osavõttu. Kursusest võivad võtta osa kõik ametiühingulises liikumises tegevat mehed ja naised, kes on alla 30 aasta vanad ja on soovitatud vastavate maade ametiühinguliste kesklitute poolt. Korter ja söök maksab kursuse ajal 150 prantsuse franki. Teatavasti tuleb eelnimetatud kodule arvata juure sõit Tallinnast Brunnsvikki ja tagasi. Brunnsvik asub Stokholmist umbes 4,5-tunnilise raudteesõidu kaugusel.

— **Poola töölisil ei nõuta teenistustluba.** Siseministri 24. aprilli 1937. a. määruse järgi ei nõuta teenistustluba või teenistuses pidamise luba välismaalasilt, kes põllutöökoja poolt on Eestisse põllutöödele toodud.

— **Tööstusettevõtteid Lätis** oli 1935. a. 5312, palgalisi 93.793, neist Riias 1903 ettevõtet 61.675 palgalisega. Palgalisist oli töölisi 78.206, neist naisi 31.250.

— **Tööliste hoiusummad N. Venes** on aasta jooksul kasvanud 222 milj. rubla võrra. 1. apr. oli töölisil hoiuraamatutega raha 3750 milj. rubla.

— **Töölisküsimusi käsitlevaid ajakirju** ilmub Eestis vähe, on vaid sotsiaalpoliitiline kuukiri „Töö ja Tervis“, „Tööliskoja Teataja“, „Töö Hääl“ ja „Trükitööline“, mis ilmuvad kõik ainult kord kuus. Teistes kultuurriikides, näiteks Soomes ja Rootsis, on tööliste ajakirju palju enam, Rootsis igal kutseühingute liidul. Ka on teistes riikides põllutöölisil oma eriajakirjad, isegi metsaparvetajail ei puudu oma eriajakirjad. Meil on isegi väikesel kutsealal — rohuteadlastel — kolm ajakirja, neist „Pharmacia“ võrdlemisi suur, sõjateaduslikke ajakirju on ka enam kui tööliste omi. Eriti rohkesti on kirikulehti. Tööliskirjanduse ja töölisküsimusi käsitlevate ajakirjade vähesuse arvele tuleb ka kirjutada see kurb asjaolu, et Eesti töölisel töölis-, töö-

kaitse, sotsiaalkindlustuse ja üldse sotsiaalpoliitilisi küsimusi liig vähe tunnevad, üldse selle üle vähe loevad. Selle all kannatab ka Eesti tööliste iseteadvus ja ühistunne, ühtlasi ka nende majanduslik ja sotsiaalne olukord. Väga vähe loevad töölisküsimusi käsitlevat kirjandust ka põllutöölised, kellele oma eriajakirja väljaandmine näib põhjendatud olevat. Kui Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja viimasel koosolekul üks kõnelejaid kurtis Eesti töölisajakirjade rohkust, siis tegi ta seda kas sihilikult mingisuguse ülesandega või arusaamatuses, igatahes oli ta avaldus ebakultuuriline.

— **Rahurikkumise peamiseks teguriks** peab Tallinna-Harju prefekt N. Reino „Politsei-lehes“ nr. 6 — 1937. a. alkoholi, mis „inspireerib“ rahurikkumise, kaklejad ja ulakaid. Üle 90% nende süütegude arvust on toimunud alkoholi mõju all. Alkoholiküsimusest ei oleks meil rahurikkumise küsimust peaaegu olemas. Joomise tõusu ja langusega tõuseb ja langeb ka rahurikkumine.

— **Ei taha restorani Hargla rahvas**, kes on saatnud 208 allkirjaga märgukirja Hargla alevikku tuletõrjeühingu restorani avamise vastu.

— **116 aastat on kaevurina töötanud** Uuralis tööline Fedotov, kes on sündinud 1802. a. ja on nüüd 135 a. vana. Praegu saab ta pensiooni. — Kalini oblasti on 71 inimest, kes on vanad üle 100 aasta, neist Irina Vinogradova 120 a.

— **Leivajahu hulka** segatakse maisi. Mais on odavam. Muidugi ei ole leival enam seda toiteväärtust mis rukkileival.

Unevahendina

tarvitage

«Proallon»

tablette.

„Proallon“ on saadav
kõigist apteekidest.

Valmistaja

G. Gnadebergi ja E. Leydeni

apteek, Tallinn, S. Karja 4.

Eesti töölistkonna avalikõigusliku esinduse
Tööliskoja häälekandja

«Tööliskoja Teataja»

ilmub 1937. a. üks kord kuus, iga kuu alul. „TÖÖLISKOJA
TEATAJA“ toob ülevaateid Tööliskoja tegevusest, käitiste elust,
tööliskonna muredest ja soovidest, käsitleb uusi sotsiaal-
seadusi ja muid tööliste päevaküsimusi.

Tellimishind Kr. 1.50 aastas, 75 senti 1/2 aastas, üksiknumber 15 senti.

TÖÖLISED!

**Tehke kaastööd „Tööliskoja Teatajale“.
Toetage ja levitage teie oma ajakirja!**

Toimetus ja talitus asub Tallinnas, Toompuiestee 17-a krt. 13, telef. 470-36.

„TÖÖ JA TERVIS“

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Tegev toimetaja L. JOHANSON. Vastutav toimetaja K. LUKK.

Ilmub kord kuus.

Tellimise hind postiga:

Kuulutuste hind:

Aastas	100 senti	1 lhk.	Kr. 50.—
6 kuu peale	55 „	1/2 „	25.—
Välismaale aastas	150 „	1/4 „	12.50
Üksiknumber.	10 „	1/8 „	7.25

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompuiestee 17-a, krt. 13. Tel. 448-35.

SISU. 1) Tööaja-jaotusõigus — *Ilmar Rebane*. 2) Kas tundmatu ja salapärane gaas Kilingi-Nõmme katastroofis? — *A. Kummel*. 3) Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse päevaküsimusi. — *L. Johanson*. 4) Sotsiaalkindlustus kõikjal läbi murdmas — *J. Mihkelson*. 5) Puudub kindlustusnõukogu korraldav määrus — *V. Luksepp*. Rootsi tekstiil-tööliste olukorrast. — *J. M.* 7) Meremeeste sotsiaalne olukord. — *J. M.* 8) Kindlustusnõukogu otsuseid. 9) Haigekassade tegevusest. 10) Sotsiaalkindlustus. 11) Töökaitse. 12) Tööaeg. 13) Töötasu. 14) Lastekaitse. 15) Ter-
vishoid. 16) EHL teateid. 17) Mitmesugust. 18) Kuulutusi.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*. Tegev toimetaja *L. Johanson*. Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*.

Ilmumise aeg 18. mail 1937. a.